

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1210

26. LIPNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Proslava dana rođenja biskupa Ivana Antunovića

**Nagrađena izvrsnost,
potvrđeno znanje**

SADRŽAJ

5

Susret ministara vanjskih poslova
Hrvatske i Srbije u Subotici

**Bilateralni odnosi
i rad komisija
za otvorena pitanja**

10

Fondacija Antun Gustav Matoš

**Svjedodžbe za prvu
generaciju nastave
na hrvatskom jeziku
u Beogradu**

12

Mons. Marko Forgić, svećenik
Subotičke biskupije – zlatomisnik

**Mladost živjeti, starost
poštivati, ljude voljeti**

20

Devetnaesta Dužijanica malenih –
zahvala djece

Mali čuvari velikog blaga

26

Žetva strnih žitarica pod utjecajem
suše i neujednačenih padalina

**Ječam za sada bolji
od očekivanja, pšenica
ipak pod pritiskom
proljetne suše**

33

Musicae Spirituales Concentus
u Rumi

Večer baroknih majstora

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
• **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
• **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230
• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs
• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs
• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica
• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
• pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
• u publikaciji Biblioteka
• Matice srpske, Novi Sad
• 32+659.3(497.113=163.42)

Još jedan susret

Ako je suditi po srdačnom odnosu – barem pred kamerama i svjedocima – ministara vanjskih poslova Srbije **Marka Đurića** i Hrvatske **Gordana Grlića Radmana**, za buduće dobre odnose dviju država ima nade. Kada kažem da ima nade, mislim prije svega na njihove poruke kako su odnosi sa susjedima veoma važni i da ih treba unaprijediti kroz otvoren i sadržajan dijalog. Obojica ističu da su otvorena pitanja ozbiljna i složena, ali da ih treba rješavati u duhu dobrosusjedskih odnosa i međusobnog poštovanja, kao i da bi ponovno trebalo pokrenuti rad bilateralnih komisija.

Sve je to rečeno prije tjedan dana u Subotici, a slične poruke slane su i prije dvije godine u Novom Sadu, kada su se ministri prvi put susreli nakon što je Đurić preuzeo dužnost šefa srpske diplomacije. Između Novog Sada i Subotice uslijedili su i susreti u Daytonu i Beogradu.

Srpski ministar Đurić često govori o dobrosusjedskim odnosima i potrebi suradnje, dok Grlić Radman redovito naglašava otvorena pitanja, posebno sudbinu nestalih osoba i položaj hrvatske manjine u Srbiji. Ipak, obojica su suglasni da komunikacija mora postojati, čak i kada nema potpune suglasnosti o svim otvorenim pitanjima.

Naravno, subotički susret neće preko noći riješiti probleme koji opterećuju odnose dviju država. Međutim, u vrijeme kada su hrvatsko-srpski odnosi daleko od idealnih, a u pojedinim provladinim medijima i tabloidima Hrvatskoj se pripisuje uloga sudionika navodne »obojene revolucije«, činjenica da ministri vanjskih poslova razgovaraju i održavaju kontakte nije bez značaja.

Ne znam kada će uslijediti njihov sljedeći susret niti hoće li se ponovno svesti na ponavljanje već poznatih poruka. Dobro bi bilo da se do novog rukovanja Đurića i Grlić Radmana učini i neki konkretan korak.

Za početak, bilo bi dobro da s radom počnu sektorske komisije, kojih je devet i koje se pojedinačno bave otvorenim pitanjima između Srbije i Hrvatske. Upravo bi njihov rad mogao pokazati postoji li iza diplomatskih poruka i stvarna spremnost da se dugogodišnji problemi počnu rješavati.

Z. V.

Konferencija o provedbi bilateralnih sporazuma o zaštiti nacionalnih manjina

Provedba »zapinje« na političkoj volji

Sudionici upozorili na zastoje u radu mehanizama provedbe i potrebu jačanja političke volje za unaprjeđenje manjinskih prava

U organizaciji Centra za regionalizam, uz potporu Fondacije *Hanns Seidel*, u utorak, 23. lipnja, u Novom Sadu je održana konferencija pod nazivom »Bilateralni sporazumi o zaštiti prava nacionalnih manjina – važan instrument ili...«. Skup je okupio predstavnike državnih institucija Srbije, diplomatskih predstavništava Hrvatske i Rumunjske, predstavnike nacionalnih vijeća, stručnjake i organizacije civilnog društva. Konferencija je bila posvećena analizi provedbe bilateralnih sporazuma o zaštiti prava nacionalnih manjina koje je Srbija naslijedila od bivše Državne zajednice Srbije i Crne Gore, kao i učinkovitosti postojećih mehanizama njihove primjene u praksi.

Sporazumi koji se ne provode

Direktor Centra za regionalizam **Aleksandar Popov** podsjetio je kako Srbija ima potpisana četiri bilateralna sporazuma (s Hrvatskom, Mađarskom, Rumunjskom i Sjevernom Makedonijom) te da za njihovu provedbu postoje institucionalni mehanizmi u obliku međuvladinih mješovitih komisija.

Kako je kazao, ovi su sporazumi bitni jer se ne odnose samo na obrazovanje, kulturu, informiranje i službenu uporabu jezika i pisma, već i na druga područja.

»Cilj ovog skupa bio je napraviti presjek – što su sporazumi, koji su mehanizmi njihova djelovanja i koliko se koriste te kakvi su učinci u praksi. Tema zaštite manjina nije dovoljno prisutna u javnosti i namjera nam je bila podsjetiti dužnosnike na ove sporazume«, kazao je Popov.

Predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** upozorio je na dugogodišnje probleme u provedbi bilateralnih sporazuma te na izostanak napretka u pitanjima političke zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine u Srbiji.

»Posebno pitanje zajamčenih mandata nikada nije ušlo u ozbiljan institucionalni dijalog, iako je u susjednoj državi upravo takav model razvijen kroz inkluzivni proces između države i srpske zajednice«, kazao je Sarić Lukendić.

Osvrnuo se i na rad bilateralnih tijela između Srbije i Hrvatske, istaknuvši da je u prethodnom razdoblju propuštena prilika za napredak.

»Ono što dodatno zabrinjava jest činjenica da ni u razdoblju kada je resor za ljudska i manjinska prava vodio ministar **Tomislav Žigmanov**, koji se predstavlja kao predstavnik hrvatske zajednice u Srbiji, ovo pitanje nije institucionalno otvoreno, niti je Mješoviti odbor Srbija – Hrvatska u tom razdoblju revitaliziran. Time je propuštena

prilika da se kroz postojeće bilateralne mehanizme pokrenu konkretna, otvorena i obvezujuća pitanja unaprjeđenja političke zastupljenosti hrvatske zajednice u Srbiji«, kazao je Sarić Lukendić.

Dodao je kako je ključni problem nedostatak političke volje za provedbu postojećih normi.

»Bilateralni sporazumi ostaju važan instrument, ali samo pod jednim uvjetom: da postoji spremnost da se oni provode. U suprotnom, oni ostaju okvir bez sadržaja, a manjinska prava prostor deklaracija, a ne stvarne političke jednakosti.«

Izostanak načela reciprociteta

Zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu **Ivan Zeko-Pivač** istaknuo je važnost načela reciprociteta u ostvarivanju manjinskih prava te potrebu daljnjeg unaprjeđenja položaja hrvatske zajednice u Srbiji.

»Kada je riječ o ovako složenoj temi, najjednostavnije bi bilo reći da 2004. i 2005. godine, kada je sporazum stupio na snagu, to nije dovelo do onoga što je možda trebalo biti. Nije dovoljno, ali zato smo tu da radimo kako bi bilo bolje, više i sadržajnije, a ključno je pitanje reciprociteta. Kada komuniciramo o tome kao Republika Hrvatska, uvijek ću se pozvati na to da bi bilo dobro pokušati učiniti ono što Hrvatska radi za srpsku manjinu u Hrvatskoj, odnosno omogućiti slična ili ista prava kao Srbima u Hrvatskoj.«

Govoreći o političkoj zastupljenosti, Zeko-Pivač je usporio položaj manjina u dvjema državama.

»Prvenstveno u Narodnoj skupštini – u ovom trenutku među 250 zastupnika nemamo mjesto za pripadnika hrvatske manjine, dok u Saboru imamo tri koja su alocirana Srbima... To je nešto što bi bilo dobro mijenjati i na tome inzistiramo i o tome razgovaramo.«

Istaknuo je i pozitivne pomake u bilateralnim odnosima te rad institucija hrvatske zajednice u Srbiji, unatoč političkim razlikama.

Među najavljenim sudionicima u programu bio je i potpredsjednik Pokrajinske vlade Tomislav Žigmanov, no on konferenciji nije nazočio, iako je bio naveden u programu i pozvan na sudjelovanje.

Sudionici konferencije složili su se kako bilateralni sporazumi, i više od dva desetljeća nakon njihova potpisivanja, ostaju važan okvir za zaštitu prava nacionalnih manjina, ali da je njihova učinkovitost izravno povezana s radom mješovitih komisija i političkom voljom država potpisnica.

M. V. R.

Susret ministara vanjskih poslova Hrvatske i Srbije u Subotici

Bilateralni odnosi i rad komisija za otvorena pitanja

Ministar vanjskih poslova Srbije **Marko Đurić** susreo se 19. lipnja u Subotici s ministrom vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordanom Grlićem Radmanom**. Ministri vanjskih poslova razgovarali su o bilateralnim odnosima, stabilnosti zapadnog Balkana, otvorenim pitanjima između Srbije i Hrvatske i nastavku rada komisija za otvorena pitanja. Đurić i Grlić Radman u Subotici su prisustvovali proslavi Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića, koji je jedan od četiriju pravnika hrvatske zajednice u Srbiji.

Marko Đurić istaknuo je da su odnosi sa susjednom Hrvatskom, kao i sa svim susjedima, veoma važni za Srbiju, te naglasio da je Srbija zainteresirana za njihovo dalje unaprjeđenje kroz otvoren i sadržajan dijalog. Kako je kazao, pojedina otvorena pitanja ozbiljna su i složena, »ali uz sagledavanje zajedničkih potreba i interesa postoji prostor za konstruktivan pristup i pronalaženje obostrano prihvatljivih rješenja«. Ministar je dodao da je neophodno izbjeći politizaciju otvorenih pitanja i usmjeriti se na konkretne rezultate kroz institucionalne i bilateralne mehanizme, uključujući i revitalizaciju rada pojedinih komisija zaduženih za otvorena pitanja.

Kako je nakon razgovora dvojice ministara priopćilo Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Hrvatske, na sastanku u Subotici ministar Grlić Radman istaknuo je kako Hrvatska ostaje iskreno predana rješavanju svih otvorenih pitanja kroz otvoren, konstruktivan i kontinuiran dijalog, u duhu dobrosusjedskih odnosa i međusobnog poštovanja. Kako se dalje navodi u priopćenju, Grlić Radman naglasio je važnost nastavka rada na pitanjima nestalih osoba, arhiva i granice gdje ohrabruje iskazana spremnost druge strane za isto. Također je potvrđena spremnost za daljnje jačanje suradnje i pridonošenje stabilnosti na zapadnom Balkanu, kao i za pružanje potpore Srbiji na njezinu europskom putu, uz nužnost ispunjenja svih uvjeta, priopćilo je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Dvojica ministara razgovarala su i o potrebi održavanja novog sastanka nacionalnih koordinатора za otvorena pitanja.

»Današnji je razgovor rezultirao pokretanjem određenih otvorenih pitanja koja su ostavština rata i koja opterećuju dvije države i dva naroda. Ministar Marko Đurić iskazao je spremnost za održavanje sastanaka mješovitih komi-

sija s obje strane. Poznato vam je da je položaj srpske manjine u Hrvatskoj zajamčen i zastupničkim mjestima u Hrvatskom saboru te da hrvatska Vlada aktivno financijski podupire srpsku zajednicu. Isto tako, očekujemo recipročan pristup u Srbiji. Razgovarali smo i o sastancima drugih komisija, pograničnim pitanjima, pitanju nestalih osoba te svim drugim temama koje su u interesu građana. Čini mi se da su infrastruktura i komunikacija među najvažnijim pitanjima«, kazao je Grlić Radman.

Sugovornici su razgovarali i o položaju nacionalnih manjina, a Đurić je poručio da je zajednički zadatak obje države da kontinuirano rade na unaprjeđenju položaja pripadnika nacionalnih manjina, jer su njihova prava i dobrobit važan most suradnje i povezivanja između dvije zemlje.

Čestitajući praznik hrvatskoj zajednici, Marko Đurić zahvalio je što rade na očuvanju svojeg identiteta, kulture, jezika i vjere. Đurić je kazao i kako će Vlada Srbije u narednom periodu uložiti dodatne napore da unaprijedi odnose Srbije s Hrvatskom, uz dijalog o otvorenim pitanjima. Naglasio je i kako su dvije manjine – hrvatska u Srbiji i srpska u Hrvatskoj – most suradnje između država.

»S brigom i poštovanjem nastaviti ćemo se odnositi prema hrvatskoj zajednici u Srbiji. Mislim da je veoma značajno što i hrvatska Vlada pokazuje poštovanje prema srpskoj zajednici u Hrvatskoj i ulaže financijska sredstva kao što i mi ulažemo u hrvatsku zajednicu ovdje«, rekao je Đurić.

H. R.

Proslava praznika hrvatske zajednice – Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića

Nagrađena izvrsnost, potvrđeno znanje

Nagrađeno je 143 učenika cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u osnovnim i srednjim školama, i to oni koji su postigli odličan uspjeh i/ili osvojili neka od prva tri mjesta na školskim, općinskim, okružnim, republičkim, pa i međunarodnim natjecanjima, i to iz raznih predmeta, te brojnih školskih i izvanškolskih aktivnosti

Svečanom akademijom na kojoj su najboljim učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku dodijeljena priznanja i nagrade obilježen je Dan hrvatske zajednice u Srbiji – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića. **Antunović** je bio jedan od najvažnijih predvodnika hrvatskog narodnog preporoda u južnoj Ugarskoj, a uz njegov rad 19. lipnja proslavljen je i trud i rad učenika koji svakodnevno njeguju svoj materinski jezik.

Tako su za najbolje učenice u osnovnoj i srednjoj školi proglašene **Marija Kujundžić** – dobitnica *Crvene kravate* i **Lea Vojnić** dobitnica *Crvene mašne*. Obje skromne i vrijedne, nagradu su dobile za odličan uspjeh tijekom školovanja, ali i brojna natjecanja na kojima su postigle zavidan uspjeh. U sustavu obrazovanja na hrvatskom jeziku i Marija i Lea su od vrtića.

Dobitnici priznanja

»Pretpostavljala sam da ću biti kandidat za *Crvenu kravatu*, ali nisam mislila da ću baš ja biti dobitnica, jer mislim

da je konkurencija bila velika. Od vrtića sam u obrazovanju na hrvatskom jeziku, a tako planiram i nastaviti. Završila sam Osnovnu školu *Ivan Milutinović*, a dalje planiram upisati Gimnaziju *Svetozar Marković* – opći smjer, dakle i nadalje na hrvatskom jeziku. Sada, kada je sve gotovo, puno je lakše, čekam srednju školu, novo društvo, nova poznanstva i nova znanja«, kaže Marija Kujundžić.

Prije četiri godine istu ovu nagradu po završetku osnovne škole dobila je Lea, a danas je s nekim novim iskustvom i novom nagradom.

»Prije četiri godine bila sam dobitnica *Crvene kravate* i sada mogu reći da sam sretna jer sam uspjela zadržati kontinuitet u radu i na natjecanjima i u srednjoj školi. Zahvalna sam na ovome priznanju. U obrazovanju sam od vrtića i ovo je dio mene, a dalje planiram upisati Medicinski fakultet u Zagrebu. Obrazovanje na hrvatskom jeziku pružilo mi je brojne prilike i otvorilo mnoga vrata, tu su brojna putovanja i druženja, tako da sam zahvalna roditeljima koji su donijeli takvu odluku za mene«, rekla je učenica Gimnazije *Svetozar Marković* Lea Vojnić.

26. lipnja 2026.

Ovogodišnja nagrada *Crvena penkala* za izniman doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku u Srbiji uručena je **Davoru Ivi Stieru**, hrvatskom diplomatu, zastupniku u Europskom parlamentu.

»Ovo priznanje vidim prvenstveno kao priznanje diplomaciji i dijalogu, odnosno potvrdu da se kroz sadržajan dijalog mogu rješavati otvorena pitanja. Stoga želim posebno pozdraviti činjenicu da su ovdje na Danu hrvatske zajednice ministri vanjskih poslova i Srbije i Hrvatske, kao i drugi uzvanici. Time pokazujemo da je ta suradnja ne samo potrebna nego i moguća«, poručio je u svom obraćanju Davor Ivo Stier.

Ovom prigodom nagrađeno je 143 učenika cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u osnovnim i srednjim školama, i to oni koji su postigli odličan uspjeh i/ili osvojili neka od prva tri mjesta na školskim, općinskim, okružnim, republičkim, pa i međunarodnim natjecanjima, i to iz raznih predmeta, te brojnih školskih i izvanškolskih aktivnosti. Također, ovom je prigodom prikazan i film o obrazovanju kao podsjetnik na proteklu školsku godinu.

Uz uspjeh u obrazovanju, dodijeljene su i nagrade učenicima srednjih škola koji su sudjelovali na natječaju »Snimi kratki film o materijalnoj kulturnoj baštini Hrvata u Srbiji« koji je raspisao, a sada i nagrade dodijelio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Prvu nagradu osvojio je **Matej Miković** iz Subotice za film *Kapela*, druga nagrada pripala je **Hani Sič** iz Subotice za film *Salaš u Rakić kraju*, a treća nagrada **Ivanu Penavinu** iz Bača za film *Tamo di vrime stoji*.

Poruke potpore

Proslavi Dana zajednice i svečanoj akademiji nazočili su i brojni visoki dužnosnici, predstavnici političkog, društvenog, obrazovnog i vjerskog života iz Srbije i Hrvatske. U ime domaćina okupljene je pozdravila predsjednica

Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**.

»Danas nagrađujemo 143 djece, a što je s onima koji su dali svoj maksimum, a nisu osvojili nijednu nagradu? Što je s onima koji nisu bili odlični, ali su mjesecima radili i izvršavali svoje obveze? Što je s onima koji su ostali po strani i nitko im nikada nije rekao 'ponosan sam na tebe'. Bar bismo ih mi, kao hrvatska manjina u Srbiji, u svojoj zemlji, trebali razumjeti jer mi često dajemo svoj maksimum, a rezultati baš ne izgledaju kao čista petica. Nerijetko dobivamo i negativnu ocjenu. Nedovoljno

prisutni, nedovoljno vidljivi, nedovoljno politički uključeni, nedovoljno jaki... Mi znamo da naša matična država stoji iza nas i da nam pomaže, više nego ikada. Jednako tako dolazak ministra Đurića govori i da nas država Srbija poštuje. Da uvažava našu posebnost, pravo da budemo ono što jesmo. Danas želim da svatko od nas prisutnih ponese kući jednu posebnu medalju. Medalju koja neće imati nikakvu vrijednost dokle god je se ne preda nekome drugom. Nekome tko je možda bio umoran, razočaran, tko se trudi, a nitko ga ne primjećuje i recite mu da vidimo i da je na ponos svima nama«, poručila je Vojnić.

Među gostima su bili i ministri vanjskih poslova Hrvatske i Srbije **Gordan Grlić Radman** i **Marko Đurić**, ministrica regionalnog razvoja i fondova EU **Nataša**

Mikuš Žigman, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, koji su se obratili nazočnima i iznijeli riječi potpore.

Akademiji su prethodili i sastanci, osobito između dvaju ministara vanjskih poslova Srbije i Hrvatske.

U programu je sudjelovao i Katedralni zbor **Albe Vidaković** koji je izveo himne, a nastupile su i male balerine, na šokačkoj ikavici govorio je **Marko Kusturin** i na kraju je četvero osmaša zapjevalo pjesmu *Pamtim samo sretne dane* i time zatvorili ovogodišnju akademiju.

Ž. V.

Položeni vijenci na biskupov spomenik

Proslava praznika zajednice – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića započela je 19. lipnja svečanim polaganjem vijenaca na sam spomenik znamenitom biskupu.

Ovom prigodom okupljene je pozdravila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom

saboru **Jasna Vojnić** i napomenula kako je upravo biskup Antunović bio taj koji je vodio brigu za učenike i studente, »kao što će se i večeras na svečanoj akademiji dodjelom priznanja najboljim učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku posvjedočiti da nam je kao zajednici stalo do naših učenika i studenata«.

Na polaganju vijenaca nazočili su, uz Hrvatsko nacionalno vijeće, i zastupnik u Europskom

parlamentu, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, Subotička biskupija, Katoličko društvo *Ivan Antunović*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*.

Ž. V.

Stipendije za 120 studenata

U povodu obilježavanja Dana hrvatske zajednice u Srbiji, u Hrvatskom domu – Matici u Subotici 19. lipnja svečano su uručeni ugovori o stipendiranju studentima hrvatske nacionalnosti koji studiraju na visokoškolskim ustanovama u Srbiji. Ove godine stipendije je dobilo ukupno 120 studenata, čime se nastavlja potpora Hrvatske obrazovanju i osnaživanju hrvatske zajednice izvan domovine. Iznos stipendije je 1.750 eura (što pokriva 10 mjeseci, a isplaćuje se jednokratno).

Među studentima je i **Strahinja Kokorović** iz Šida, koji studira na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu, a istaknuo je kako će stipendija značajno olakšati troškove studiranja te predstavlja dodatni poticaj za ostvarivanje akademskih ciljeva.

»Upisao sam softversko-informacijske tehnologije na FTN-u. Za potporu su saznali moji roditelji, a moj prijatelj iz škole dobiva je već nekoliko godina. Naravno da će to

biti velika financijska pomoć. Nakon osnovnih studija planiram upisati master studij u Novom Sadu.«

Ugovore o stipendiranju studentima je uručio državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**.

»Bez ljudi nema ništa. Posebno držim do toga da je fokus na mladima i djeci, zbog kojih smo danas ovdje. Posebno sam ponosan što smo od akademske godine 2023./24. osigurali stipendije za pripadnike hrvatskog naroda koji studiraju na sveučilištima u Srbiji, tako da u idućoj akademskoj godini imamo 120 stipendista. Poručujemo im da sva znanja koja će steći tijekom obrazovanja iskoriste na najbolji mogući način, kako bi oni koji su im to omogućili mogli biti ponosni na njih«, poručio je Milas.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić** naglasila je kako je program stipendiranja važan doprinos ostanku mladih u njihovim sredinama te jačanju društvenog, kulturnog i obrazovnog života Hrvata u Srbiji.

»Središnji državni ured dugi niz godina podupire studente kroz kvote, stipendije, pripremnu nastavu i izvannastavne aktivnosti, ali nam je bilo izuzetno važno da oni koji će zasigurno ostati ovdje, gdje su rođeni i odrasli, budu isto tako prepoznati i potpomognuti. Jako nam je važna potpora Hrvatske te razumijevanje koliko su nam važni jezična stručnost našeg kadra te razvoj i rast djece koja će na koncu ostati ovdje i doprinositi svojim talentima, ovdje u Srbiji«, kazala je Vojnić.

M. V. R.

Prijem novih državljana Hrvatske

U sklopu obilježavanja praznika hrvatske zajednice u Srbiji, u petak, 19. lipnja, u Subotici je organiziran svečani prijam novih hrvatskih državljana, tijekom kojeg su prisutni položili prisegu i potpisali rješenja o primtku u državljanstvo Hrvatske.

Na svečanosti u Hrvatskom domu – Matici rješenja su im uručili ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske **Gordan Grlić Radman**, državni tajnik u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**.

Čestitajući novim državljanima Hrvatske, ministar Grlić Radman kazao je kako se radi na administrativnom ubrzavanju procesa primitka u hrvatsko državljanstvo. Kako je istaknuo, neki traže državljanstvo iz čiste pragmatike, a za neke je to više od toga – osjećaj nacionalnog identiteta i ljubavi prema domovini.

»Sretan sam i uzbuđen, dobrodošli u Hrvatsku, sad nas je više«, kazao je Grlić Radman.

Državni tajnik **Zvonko Milas**, među ostalim, poručio je sljedeće: »Dobiti domovnicu nije samo dobiti dokument, već više od toga. Za mene osobno, to je simbol hrvatske države. Vjerujem da ćete dobivanjem domovnice, temeljne poveznice s matičnom domovinom, osjetiti ono što osjećaju naši sunarodnjaci diljem svijeta. Budite tu, ostani- te tu gdje su stvarali vaši preci, stvarajte zajedno s nama za one koji dolaze«, rekao je Milas.

Predsjednica HNV-a i saborska zastupnica **Jasna Vojnić** pozvala je dobitnike hrvatskog državljanstva da daju doprinos hrvatskoj zajednici te sudjeluju na izborima u Hrvatskoj, kako bi se čuo i glas Hrvata iz Srbije. Vojnić je podsjetila i kako Hrvatska sve snažnije podupire projekte i aktivnosti Hrvata u Srbiji, razvijajući nove programe potpore poput natječaja za poljoprivrednike ili programa socijalne skrbi koji je u planu.

»Vidim ponos na vašim licima, sigurna sam da je za vas ovo jedan posebno svečani dan«, rekla je Vojnić.

M. V. R.

Fondacija Antun Gustav Matoš

Svjedodžbe za prvu generaciju nastave na hrvatskom jeziku u Beogradu

Prvoj generaciji učenika koja je pohađala nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u Beogradu u ponedjeljak, 22. lipnja, dodijeljene su svjedodžbe o uspješno završenoj prvoj godini školovanja. Svečana dodjela organizirana je u prostorijama Fondacije Antun Gustav Matoš. Svjedodžbe koje su učenici primili po završetku programa službeni su dokument kojim se potvrđuje poznavanje hrvatskoga jezika. Ova potvrda otvara brojne mogućnosti u budućnosti, osobito u kontekstu nastavka obrazovanja i studiranja u Hrvat-

skoj, olakšavajući administrativne i integracijske procese. Uz svjedodžbe, učenici su darivani slatkim paketima i sportskim rekvizitima koje je osigurao **Ivan Zeko-Pivač**, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu.

»Iznimno mi je zadovoljstvo i čast, u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji, uputiti najsrdačnije čestitke prvoj generaciji učenika koji su uspješno završili nastavu hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture. Ovo je povijesni trenutak za cijelu hrvatsku zajednicu u Beogradu i okolici. Pokretanje ovoga programa bio je hrabar i vizionarski projekt koji zasluži najviše pohvale. Njime je našim sunarodnjacima omogućeno da u punom kapacitetu njeguju svoj jezični identitet, tradiciju i kulturu tamo gdje žive i rade«, kazao je Zeko-Pivač.

Svjedodžbe je dobilo 12 učenika osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta.

»Oni su temelj i ponos ovoga projekta. Naše su nade i očekivanja usmjereni prema budućnosti te iskreno vjerujem da će iduće godine broj polaznika biti još veći i da će se početni broj od dvanaest učenika iz godine u godinu kontinuirano povećavati«, kazao je Ivan Zeko-Pivač.

On je pozvao roditelje da iskoriste ovu priliku i upišu svoju djecu u program i sljedeće školske godine. Istaknuo je kako je nastava u potpunosti besplatna, od osiguranih udžbenika i nastavnih materijala do svih popratnih aktivnosti koje financira Hrvatska.

S učenicima je tijekom cijele školske godine jednom tjedno radila profesorica **Dubravka Tinodi**, koja je istaknula kako ju je posebno razveselila njihova motiviranost i spremnost da nakon redovite nastave i brojnih izvannastavnih aktivnosti dolaze na nastavu hrvatskog jezika.

»Moje iskustvo rada ove školske godine u nastavi hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture, s petnaestak učenika različite dobi, iznimno je pozitivno. Tijekom godine mnogo smo toga radili – čitali, pisali, crtali, pjevali, plesali, pa čak i svirali, a na kraju smo, nadam se, i mnogo naučili. Upoznali smo neke od najznačajnijih osoba hrvatske povijesti i kulture, važne povijesne događaje, običaje te obilježili brojne značajne datume«, kazala je profesorica Tinodi.

Upravitelj Fondacije Antun Gustav Matoš **Marin Piuković** izrazio je zadovoljstvo što su upravo prostorije Fondacije postale mjesto okupljanja djece koja pohađaju nastavu hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture te istaknuo kako će od rujna prostorije ponovno biti ispunjene dječjim glasovima.

»Jezik je jedna od ključnih odrednica identiteta, a upravo se u tome ogleda važnost ove nastave za očuvanje hrvatskoga identiteta na ovim prostorima«, rekao je Piuković.

K. P.

Uručeni ugovori za prekogranične projekte

Ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske **Nataša Mikuš Žigman** uručila je u subotu, 20. lipnja, u Hrvatskom domu – Matici ugovore korisnicima čiji su projekti odabrani za financiranje u okviru programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije.

Obraćajući se okupljenima, ministrica je podsjetila da se ovi projekti provode od 2022. godine te da će se nastaviti i ubuduće jer doprinose opstojnosti hrvatskoga naroda na ovim prostorima.

»Nama je ova suradnja iznimno važna zbog očuvanja hrvatskog jezika, kulturne baštine, svih tradicija koje se njeguju na ovim prostorima i identiteta svih Hrvata koji žive na ovim prostorima. Danas smo uručili 25 ugovora, veći dio se odnosi na umrežavanje između četiri hrvatske županije s predstavnicima javnih tijela, udruga, župa i na taj način ulažemo s jedne strane u infrastrukturu, a s druge u zajedničke projekte kojima promičemo kulturnu i vjersku suradnju. Hrvatska vlada je čvrsta u namjeri da se osigura kontinuitet ove potpore«, poručila je Mikuš Žigman.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić** istaknula je kako je ovo peta godina provedbe projekta tijekom kojih su odobrena 133 projekta u vrijednosti od oko 3,3 milijuna eura za udruge i župe u Srbiji. Ukupno je sudjelovalo 66 udruga i župa iz Srbije s više od 80 partnera iz Hrvatske.

»Jako je važno jer kontinuitet postoji, velika je podrška i našim udrugama i župama i Crkvi i bez te pomoći bili bismo na razini opstojnosti. S obzirom na to da većina

udruga funkcionira na volonterskoj bazi, da nemaju svoje prostore za rad, ovo je jako važna podrška. Projekti koji su se realizirali najviše su bili iz područja kulture, obrazovanja i mladih, vjerski, infrastrukturne obnove, socijalni i zdravstveni projekti te razvoj kapaciteta. Međutim, možda najveća vrijednost ovih projekata nije toliko u brojkama, koje nikako nisu male, nego u umrežavanju, povezivanju ljudi. Neki partneri razvili su toliku suradnju da se pomažu i na drugim područjima i mislim da je to najveći uspjeh.«

Među dobitnicima sredstava na projektu je i Franjevački samostan sv. Ante u Beogradu, kojemu je ovo treća godina da uspješno aplicira.

»Ova nam pomoć pomaže oko stipendiranja studenata koji stanuju kod nas, njih šestoro, a pomoć je važna osobito u području kulture. Time mi kao katolička i hrvatska manjina, uz zahvalnost Hrvatskoj, osim što nam pomaže materijalno, istodobno dobivamo i simbol povezivanja Hrvatske i Srbije«, istaknuo je vikar Franjevačkog samostana sv. Ante u Beogradu fra **Ivan Šarčević**.

Prije dodjele ugovora održan je sastanak upravo na temu prekogranične suradnje na kojem su nazočili i pojedini predstavnici udruga te predstavnici diplomacije u Srbiji.

Istog dana ministrica Mikuš Žigman obišla je Etno salaš, te župu i crkvu sv. Josipa Radnika u Đurđinu, kao i Risarski salaš i sjenicu koja je izgrađena upravo iz programa prekogranične suradnje Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

M. V. R.

Mons. Marko Forgić, svećenik Subotičke biskupije – zlatomisnik

Mladost živjeti, starost poštivati, ljude voljeti

I danas svećenici u župama s Hrvatima katolicima govore onim hrvatskim koji su naučili na katoličkim bogoslovnim fakultetima koje su pohađali u Đakovu, Zagrebu i Sarajevu. Dok je nas svećenika, dotle će biti živog hrvatskog jezika u župama. Hvala Bogu, imamo odjele na hrvatskom jeziku u školama i one koji vole svoj jezik, na kojemu se mogu školovati

Intervju vodio: Marko Tucakov

Monsinjur **Marko Forgić**, svećenik Subotičke biskupije, rođen je u Monoštoru 20. prosinca 1950. Teologiju je studirao u Zagrebu od 1969. do 1976. Zaređen je za svećenika u subotičkoj katedrali na Petrovo 1976. Bio je župni vikar u Subotici, u župama sv. Jurja i sv. Roka od 1976. do 1977. godine, odakle je premješten u župu subotičke stolne bazilike, da bi 1979. bio imenovan za administratora, a kasnije i za župnika u župi u Maloj Bosni. Od 1985. bio je župnik u Sonti. Počasćen je titulom kapelana Njegove Svetosti 1992. godine.

Ovaj skroman, ali nadasve vrijedan svećenik obavljao je mnoge dužnosti u Subotičkoj biskupiji i u biskupskoj konferenciji: bio je konzultor biskupa, član više vijeća (prezbiterkog, za liturgiju i svetu umjetnost, za apostolat obitelji), promotor duhovnih zvanja, član povjerenstva biskupske konferencije za Caritas i socijalna pitanja, kao i biskupijski povjerenik za selioce te biskupijski sudac. Od 1998. do danas djeluje na mjestu duhovnika malog sjemeništa *Paulinum*, a sudjeluje, iako oštećena zdravlja, u svim velikim euharistijskim slavljinama u Subotici, često ispovjedajući.

Godine 2004. odlikovan je naslovom prelata Njegove Svetosti. Mons. Forgić je, osim što je djelovao kao pomoćnik u subotičkoj župi sv. Roka, redoviti i požrtvovni suradnik Radio Marije. Od 2026. godine je umirovljen.

Zlatnu misu Forgić će slaviti u rodnom Monoštoru, u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, 27. lipnja u 17 sati. Za zlatnomisničko geslo uzeo je 17. redak iz 21. glave Ivanovog evanđelja: »Gospodine, Ti znaš sve. Ti znaš da te ljubim«.

► **Prije deset godina, kada ste se prisjetili 40 godina svećeničkog ređenja, rekli ste u jednom intervjuu: »Tko zna hoću li doživjeti još deset godina do zlatnog jubileja«. Prošlo je još deset godina, jubilej je tu. Kako ste ih ispunili?**

Obično se tako pita kad gledaš u budućnost. Nisam znao koliko ću živjeti, niti itko zna koliko će živjeti. Napisao sam tada da čovjek ne umire od starosti i bolesti, nego kada Bog to hoće. Mi ne možemo planirati ne znam koliko unaprijed, ali ipak zacrtas nešto i pitaš: »Bože, ako je to i Tvoja volja, ako i Ti hoćeš, onda ćemo tako«. Ovih deset godina prošlo je kao jedan dan. U tih deset godina štošta se uradilo. Ja sam stariji, iskusniji, no ne mogu reći da sam puno pametniji nego prije. Nema velike razlike između čovjeka od 65 i 75 godina. Nakon deset godina tamo sam gdje me je Bog posadio, još »cvjetam« i pomažem drugima koliko mogu.

► **Čovjek ste medija, aktivno nastupate na Radiju Marija, koristite društvene mreže, pišete za Zvonik... Kako motivirati ljude Vaše generacije da budu aktivni dio medijskog svijeta?**

Nije to samo kod mene. Imam kontakt s mnogima, čak i starijima od mene. Medijima, konkretno društvenom mrežom Facebook, više se bave stariji jer imaju više vremena. S Radijom Marija surađujem 16 godina, ondje vodim emisiju *Braći u pohode* namijenjenu starima, bolesnima i nemoćnima, što se proširuje na one koji su na rubovima društva, potrebitu čeljad, one koji nikoga nemaju, ili pak koji nekoga imaju, ali ih taj ne treba; gladne, za koje nitko ne zna... Mogu još nabrajati tko je sve ciljna publika te emisije. Svaka emisija ima temu, te svake četiri godine prođemo »Malu bibliju za bolesnike« njemačkog duhovnog pisca **Johanna Michaela Sailera**. Knjiga opisuje vjeru u Boga kada čovjek ostari, kada je u problemima i osamljen, kako bi onda mogao imati povjerenje u Boga i takvu vjeru da položi svoj život u Božje ruke, da ga On vodi, što mi često nemamo. Također, govorimo o biblijskim likovima, o evanđelju – ne propovijedajući, već razgovarajući. Imam, također, oko 1.700 priča. U svakoj emisiji pročitam jednu ili više kada je za to prigoda, ovi-

sno o svrsi. Osim radija, aktivno koristim Facebook za razgovor s prijateljima sa svih kontinenata. Jasno, pritom dajem do znanja da sam svećenik i da sam otvoren za duhovne razgovore, ali i to da oni nisu ispovijed i da ne mogu dati odrješenje. Ljudi se opuste i bude im lakše jer nemaju kome reći ono o čemu sa svećenikom mogu opušteno razgovarati. Tako često provodim veliki dio svojeg staračkog vremena, »obilazeći« meridijane, često u istom danu. Primjećujem da su aktivni svećenici preza-uzeti i da, premda imaju račune na ovoj mreži, ne mogu iskoristiti njezine kapacitete na ovaj način.

► **Što mogu zdravi i mladi ljudi naučiti od onih u godinama i od bolesnika? Kako se suočiti sa starošću i bolestima koje ona donosi?**

Polazim od sebe. Govorim ljudima da nikad nisam bio bolestan, ali nikada nisam bio ni zdrav. Gledam pozitivno na zdravlje i na manjak zdravlja. Tako je lakše prihvatiti tegobe. Kada mladi čuju da stariji govore o poteškoćama starosti, često nipodaštavaju to. I ja sam se tako ophodio prema starijima dok sam bio mlađi. Tko ima mladost? Samo mladi. Tko razumije starost? Samo stari – oni su proživjeli mladost i razumiju je. Mladi je ne razumiju, nego je žive. Oni će razumjeti mladost tek kada ostare i budu govorili o njoj mlađima. Kada bi mladi više slušali, a stari manje zvali o tome kako sve znaju, bilo bi mnogo bolje. Neka samo svjedoče svojim životima. Šutnja neka- da vrijedi zlata i puno više govori nego tisuću riječi.

► **Mlade generacije štićenika Malog sjemeništa, kojima ste duhovnik, moderna su čuda od ljudi. Rasli su s tehnikom i komunikacijskom tehnologijom i praktički su neodvojivi od nje. Kako u takvom okru-**

ženju uspjeti biti »duhovan« katolik i čovjek, otvoren prema drugome? Kako im pomažete u tome?

Čovjek mora voljeti druge ljude. Ako ne voliš ljude, ne voliš ništa. A to je Isusova zapovijed. Nemamo ljubav Boga u sebi, ali možemo ljubiti tom ljubavlju koja prašta, suosjeća, koja prihvaća tuđu patnju, bolest, starost, brigu, usamljenost..., kako nas je Isus naučio. Gledaš ove mlade koji su došli. Za razliku od nekadašnjih vremena, kada smo za do 120 polaznika sjemeništa imali nagovore, danas im govorim o tome da budu ljudi, spomenem evanđelje, Isusov nauk... Ne možeš puno, dovoljno je nekoliko riječi. Profesori im svjedoče, a mi za *Paulinum* biramo profesore koji su životom i znanjem ipak na jednoj visini. Nekoliko je komponenti rada sjemenišnog duhovnika. Vjernik mora u prvom redu biti čovjek. Stalno im govorim da ne mogu biti kršćani ako nisu ljudi. Trebamo voljeti druge ljude, pa čak i one za koje nismo ni čuli, a osobito one koji nas mrze. Zatim je tu značaj rada, učenja, brige za materijalne stvari, no bez molitve i snage Božje u sebi ti ne možeš naprijed. Moj osobni stav i odnos prema razmišljanju o stvarima, napretku, čovječanstvu i molitvi značajan je čimbenik uspjeha, uz ono što mi njima dajemo. Ne možemo im dati ono što su već dobili od roditelja, društva, škole, medija; to možemo potvrditi – a i to sve je odgoj. Ono što mi dajemo bitni je dio, a odnosi se na vjerski odgoj i odgoj u cjelini.

► **Podsjetite nas na povijest nastave u gimnaziji *Paulinum* i odgoja na hrvatskom jeziku u Malom sjemeništu u Subotici.**

Kad je *Paulinum* osnovao biskup Matija Zvekanović 1962. godine, bila su dva razreda, a sjemeništarci su

došli iz Đakova i Zagreba i s njima se počelo raditi na hrvatskom jeziku. Bilo nas je iz Bačke, Banata, Beogradske i Vrhbosanske nadbiskupije, Prizrenske, Skopske, Banjolučke te Mostarsko-duvanjske biskupije. Na početku četrdesetak, ali poslije, u drugoj polovici 1960-ih do 125 pitomaca: Hrvata, Mađara, Slovaka, Nijemaca, Bugara, Albanaca, Makedonaca, Rusina i Ukrajinaca. Svi smo učili na hrvatskom jeziku. Hrvatski se i dalje predaje kao maturalni predmet od I. do IV. razreda.

► **Hoće li naši svećenici i u budućnosti, kako je to bilo redovito i do sada, bez obzira na jezik sredine u župama u kojima djeluju i na većinski jezik, biti u mogućnosti aktivno govoriti hrvatski, a tako i sami ukazivati na značaj očuvanja materinskoga jezika? Od čega će to ovisiti?**

I danas svećenici u župama s Hrvatima katolicima govore onim hrvatskim koji su naučili na katoličkim bogoslovnim fakultetima koje su pohađali u Đakovu, Zagrebu i Sarajevu. Dok je nas svećenika, dotle će biti živog hrvatskog jezika u župama. Hvala Bogu, imamo odjele na hrvatskom jeziku u školama i one koji vole svoj jezik, na kojemu se mogu školovati.

► **Kako je izgledala, kako je »disala« Subotička biskupija 1976. godine kada ste zaređeni za svećenika, a kako izgleda i »diše« danas, pedeset godina poslije: kler, narod, život i pastoral po župama, stanje bogoslužnih objekata? Koje su najveće promjene?**

Tada je još bilo »po starom« – bilo je puno naroda u Crkvi. Bilo je više svećenika, svećenici su intenzivno radili s djecom, a od 1975. godine sve više i s mladima; imali smo aktivan župni vjeronauk... Nismo imali vjeronaučne dvorane sve do 1970-ih godina, kad su se počeli graditi prvi objekti namijenjeni tim potrebama po župama. U vrijeme kada sam ja bio zaređen bilo je puno vjernika, crkve su bile manje obnavljane i ukrašavane, nismo gledali toliko na stanje samih zgrada. Treba odgovoriti i promisliti je li ta vjera bila od srca ili je bila iz inata i prijeratne tradicije. Sinovi i kćeri osoba moje generacije već su drukčije odgajani. Naše stare, ponešto i nas, odgajali su i uz imperativ: »moraš«! Danas je mnogo manje ljudi u crkvama, kao i općenito unutar populacije. Danas imamo objekte, »pozlaćene hramove« i župne urede, a tada smo imali samo toliko koliko smo sakupili od vjernika i koliko bi ljudi došlo u mobu i ispomoć da nešto izgradimo. Hvala Bogu da imamo ovo što imamo. Borimo se da ljudi što više upoznaju Isusa, ali nije na nama nego na Bogu odluka koga će privući po nama.

► **Župa svetog Jurja u Subotici i Ker, pa katedrala, Mala Bosna i Sonta, a nakon toga dugogodišnje djelovanje u sjemeništu. Kako biste opisali u po jednoj rečenici Vaša iskustva i uspomene iz svih tih mjesta Vaše službe?**

Župe sv. Jurja i sv. Roka bile su župe mojeg mladenaštva, početka svećeničke službe, premda sam u Monoštoru već sedam godina prije toga radio s djecom i mladima,

pa čak ih i pripremao za vjenčanja. To je bilo vrijeme velikih i odlično posjećenih korizmenih propovijedi u Keru, Senti i Velikoj crkvi, a mons. **Bela Stantić** istovremeno je počeo održavati duhovne vježbe u sjemeništu za djecu, srednjoškolce, studente i radnike te ostale župljane svih subotičkih župa i okolice. Koliko je osobama kojima sam držao vjeronauk, a koje danas imaju i do 65 godina, Bog dao preko mene – to one same znaju. Kada mi često spominjemo što smo sve uradili, tada smo skloni samohvali. Treba ipak reći: »Bože, što je tvoja volja, neka se to vrši. Ja sam samo onaj preko kojega se vrši Tvoja volja«. To manje-više svi svećenici i rade. Svi smo svjesni da ne možemo sami, ne samo svećenici nego i laici. Ne mogu ja uraditi ono što ti možeš. Bolje je sve dati u ruke Božje, neka On to vodi, a mi da se potrudimo koliko možemo, nikad više od naših snaga. U katedrali sam već bio isku-

U Sonti sam bio 13 godina. To je bila »pjesma«: 6.500 stanovnika, 6.000 vjernika...

Zapamtio sam skoro sve svoje župljane. Nije bio teret jer je Bog vodio. Kada se Sonta počela osipati, posebno intenzivno od 1994. do 1997., u »vrime nevrimenta«, selo je napustilo 450 osoba, a kasnije se taj broj popeo na više od 750.

sniji. Imao sam vjeronauk za djecu od prvog do osmog razreda, za srednjoškolce i studente. Tu sam bio dvije godine. Trebao sam se više spremati, to je bilo normalno i očekivano jer sam već bio iskusniji u kapelanskim dužnostima. Konačno, to je majka crkva svih crkvi naše biskupije. Trebaš se drukčije postaviti prema svemu, a pripremati se odgovorno kao i u drugim župama. Došao sam nakon vrijednog kolege i nastavio njegov rad. Mala Bosna je župa u kojoj sam prvi puta bio župnik – moja »prva ljubav«, moja vlastita župa. Sakupljao sam djecu i mlade, slušao kako su radili svećenici prije mene, pa se trudio nastaviti tako da to može raditi i onaj nakon mene. Tu sam bio šest godina. U Sonti sam bio 13 godina. To je bila »pjesma«: 6.500 stanovnika, 6.000 vjernika... Zapamtio sam skoro sve svoje župljane. Nije bio teret jer je Bog vodio. Kada se Sonta počela osipati, posebno intenzivno od 1994. do 1997., u »vrime nevrimenta«, selo je napustilo 450 osoba, a kasnije se taj broj popeo na više od 750. Moji su se roditelji morali vratiti u Monoštor. Vidio sam i doživio sa župljanima svega i svašta. Tridesetak djece izbjeglica dolazilo je na misu kada smo dijelili poklone, a petnaestoro redovno i na vjeronauk. Desetak djece izbjeglica bilo je među ministrantima. Bili su mi dra-

gi i volio sam ih sve. Imali smo redovite izlete na Veliku baru i Dunav, na *Zlatnu harfu*. Bilo je oko 40 ministranata, 250 do 300 djece na vjeronauku, a mladih od 40 pa do preko stotinu.

► **Kada govorimo o bolnicama, vidimo da je u mnogima u Vojvodini Pravoslavna crkva otvorila bolničke kapele, imenovala bolničke kapelane i tu je redovito bogoslužje. Mi katolici u tome znatno zao-stajemo. Imate li preporuke kako bi se moglo organizirati pristupiti bolničkom dušebrižništvu katolika, barem u Vojvodini?**

Kad odeš bolesniku, a on te dočeka nasmijan od uha do uha, u tebi srce raste do stropa. Neće ti se bolesnici hvaliti. Treba imati strpljenja za njih. Možda sam ja nekada nestrpljiv, premda ne vjerujem, jer znam kako je bilo sa mnom budući da sam polazio iz svojeg zdravstvenog iskustva. Razumijem bolesnike, ali svaki čovjek ima svoje osjećaje i svaki je poseban. Mi ne osjećamo u potpunosti bilo tog čovjeka, njegovu muku i bolest. Mi samo zaključujemo, mnogo razumijemo, ali koliko možemo trebamo pomoći. Osjetio sam Božju pomoć na sebi i mislim da je Bog mene, kao i druge, spremao da možda jače zavolim bolesnike. Imao sam u Sonti mjesečno po sedamdesetak posjeta bolesnicima. Sa svima bih našao vremena za razgovor, redovito ih posjećivao. To te vrlo obogati. Što se tiče bolnica, kad me je pogodio prvi moždani udar, u tih godinu dana bio sam u Institutu u Srijemskoj Kamenici i tamo sreo pravoslavnog svećenika koji je ordinirao već 1987. godine. Ukratko, u Subotici imamo bolničku kapelu sv. Elizabete Ugarske u kojoj sam kapelan već četiri godine. U Senti je kapela sv. Ladislava, u Somboru imamo jednu malu molitvenu sobu, a u ostalim bolnicama u Bačkoj prostora nema, no ima posjeta bolesnicima po pozivu.

► **U susret Vašoj zlatnoj misi, zahvali Bogu za prošlost, možete li pogledati u budućnost naše mjesne Crkve? Kako bi ona mogla izgledati?**

Kotač povijesti se okreće. Gledajući sadašnje stanje Crkve, ono je već od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, dok sam bio na fakultetu, bilo prognozirano. Kako je bilo prognozirano, tako se otprilike i događa. Naši stari su rekli: »Bilo je ratova prije, bit će i poslije; bilo je gladi prije, bit će i poslije; bilo je pameti prije, bit će i poslije«. Danas je posebno stanje. Ako se gleda Europa, jasno se vidi koliko je braće muslimana došlo, koliko oni imaju djece, a koliko kršćanske obitelji. Europa više nije toliko kršćanska kakva je bila prije. Smatram vrlo važnim reći da zaključivanje o budućnosti nije na nama, nego na Bogu. Kako Bog odluči! A odlučit će onako kako se mi molimo. Možda će nas nekada staviti na kušnju da budemo još jači, pa ćemo doživjeti da Bog ne udovoljava odmah našim molitvama. Možda će doći vrijeme da ćemo, kao prvi kršćani, za Krista morati davati i život. Za Crkvu smo sigurni: postojat će, to je Isus kazao kada je Petru davao apostolsko prvenstvo. Možda će biti bolje, možda gore, ali kako Bog da. Danas je velike zaključke nemoguće donositi.

Tragovi hrvatskih arhitekata u Srbiji (VI.)

Axmann i Funtak – graditelji u Srijemu

U tekstu se detaljno bavimo dvama objektima: Hrvatskim domom u Rumi koji je projektirao Viktor Axmann te crkvom Presvetog Srca Isusovog u Šidu koju je arhitekstonski osmislio Fran Funtak

nju Kraljevske bavarske tehničke visoke škole u Münchenu. Nakon nekoliko godina prakse u Rijeci, Beču i Zagrebu vraća se u Osijek gdje 1905. osniva tvrtku zajedno s inženjerom **Ivanom Domesom**. Kasnije s graditeljima **Vladimirom Malinom** i **Dušanom Rožićem** osniva tvrtku **Axmann-Malin-Rožić**, a od 1936. posluje samostalno. Tijekom studija oduševljavao se jugoslavenskom idejom, pa je 1922. slavenizirao ime i prezime u **Vladoje Aksmanović**. U više navrata biran je u gradsko zastupstvo Osijeka, a u razdoblju 1923. – 1928. bio je predsjednik Trgovačke i obrtničke komore. Projekt za samostan i crkvu sestara Sv. Križa u Đakovu (1903.) jedan je od prvih Axmannovih radova. U Osijeku je projektirao kuće **Vladoja Čačinovića**, upravitelja đakovačkog biskupskog vlastelinstva (1908.) i **Ane Balogh** (1912.), obje na Preradovićevom šetalištu, kao i stambeno-poslovnu kuću **Flo-**

rijana Stanettya na Trgu Ante Starčevića (1910.). Izvan Osijeka Axmann je projektirao niz secesijskih zgrada – hotel **Dukat** u Orahovici (1906.) te gimnazijske zgrade u Virovitici (1908. – 1912.) i Rumi (1912.). Axmann je izradio i nacрте za Osječki velesajam (1925.), a kompleks je dovršen dvije godine kasnije. Axmann je izrađivao i urbanističke planove – za parcelaciju Kapucinskog vrta (1908.) te za prostor oko nerealizirane zgrade kazališta u produžetku tadašnje Chavrakove ulice, današnje Europske avenije (1909.) i plan za Sakuntala park u Osijeku (1910.). Njegovo najznačajnije ostvarenje je gradnja

Zajednički kalendar hrvatskih manjinskih institucija u Srbiji za 2026. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih arhitekata u Srbiji. Mjesec lipanj predstavljaju srijemski radovi arhitekata **Viktora Axmanna** i **Frana Funtaka**.

Hrvatski dom u Rumi

Viktor Axmann (Osijek, 1878. – Valpovo, 1946.) potječe iz obrtničke obitelji koja se u Osijeku spominje još 1732. godine. Diplomirao je 1901. na Odsjeku za visokograd-

secesijske zgrade osječkog kina *Urania* (1912.). Projektirao je Kirurški paviljon i Bakteriološki zavod bolnice (1925.), objekt Okružnog ureda za osiguranje radnika u Donjem gradu (1923.), Dom Mirovinske zaklade Komore za trgovinu, obrt i industriju (1931.) kao i brojne druge javne i stambene objekte u Osijeku. Također je radio na adaptacijama i modernizaciji osječkih industrijskih pogona (Tvornica žigica *Drava*, lanara, svilana, lijevaonica željeza, kožara, štamparski zavod i dr.), te na širem prostoru Slavonije – u Đakovu, Donjem Miholjcu, Vukovaru, Vinkovcima, Dalju, Orahovici i Slavonskom Brodu, često i po projektima drugih arhitekata.

Potreba za izgradnjom objekta Hrvatskog doma pojavila se 1905. godine od strane rumske udruge nazvane Društvo za tjelovježbe *Hrvatski sokol*. Rumski Hrvati željeli su podići zgradu za okupljanje sportaša koja bi poslužila i kao svojevrstan otpor germanizaciji i mađarizaciji. Financije su se prikupljale dobrovoljnim priložima Rumljana kao i na širem području Slavonije i Srijema. Kraljevski sudbeni stol u Osijeku 1909. godine donio je zaključak da nasljednici grofova **Pejačevića** trebaju prodati placeve u tzv. švapskom kraju Rume. U veljači 1910. udruga je stekla vlasništvo placa na uglu današnje Glavne ulice i Ulice Vladimira Nazora te je započela gradnja koja je dovršena 1912. godine. U literaturi se navodi da je angažman Axmanna za gradnju doma došao posredno. Nakon što mu je odbijen projekt za osječko kazalište (1909.) navodi se da je jedna osoba iz rumske obitelji **Benčić** angažirala Axmanna za projektiranje doma. Izvođač radova bio je **Zvonimir Erbežnik**, a troškovi izgradnje iznosili su 75.000 austrijskih kruna. Na otvorenju doma nastupila je **Milica Nikolajević**, kći odvjetnika **Miloša Nikolajevića**, koja je recitirala poemu *Deda i unuk* **Jovana J. Zmaja**

koja je poslužila kao *leitmotiv* skulptura na pročelju. Za vrijeme Prvog svjetskog rata dom je prenamijenjen u lazaret, odnosno vojnu bolnicu. Kao kuriozitet treba navesti da se u njoj navodno liječio **Josip Broz** čija se jedinica tamo oporavljala nakon bitaka na Ceru i Kolubari. Nakon rata zgrada doma služila je za potrebe udruga Hrvatskog sokola, Hrvatske čitaonice, Hrvatske ratarske čitaonice, Hrvatske seljačke zadruge (koja je bila i formalni vlasnik počevši od 1924.), Hrvatskog pjevačkog društva *Jedinstvo* te HKPD-a *Matija Gubec*. Zadruga je bila vlasnik prostora sve do rujna 1958. kada je objekt nacionaliziran i prenamijenjen za potrebe Doma JNA. Izvorni interijer

vremenom je izgubljen uslijed brojnih prenamjena prostora. Rumska općina je 2020. ot kupila objekt od Ministarstva obrane te započela obnovu fasada i unutrašnjosti. Zgradi je vraćena njena prepoznatljiva boja, ali upitnog tona i nijanse. Obnovljeno je i krovništvo te postavljen novi crijeplj. U objekt je 2022. useljena Gradska biblioteka *Atanasije Stojković*.

Arhitekt Axmann projektirao je *Hrvatski dom* u romantičarskoj kombinaciji secesije i historicizma. Zgrada je projektirana s dva niža prizemna kraka i rizalitom istaknutim ugaonim dijelom. Pročelja se odlikuju ovalnim prozorima i vitrajima, kao i parnim skulpturama naziva *Djed i unuk* nepoznatog autora. Krovništvo središnjeg dijela obilježeno je kupolom u obliku lukovice. Iznad ulaznog trijema

s masivnim stupovima izvorno se nalazio natpis *Hrvatski dom*, dok je na konzoli iznad prozora gornjeg kata bila smještena skulptura sokola raširenih krila. Viktor Axmann projektirao je u Rumi i zgradu stare Gimnazije (1914., izgrađeno 1924.), ali ova atribucija nije potvrđena.

Crkva Presvetog Srca Isusovog u Šidu

Fran Funtak (Harkanovci kraj Valpova, 1882. – Županja, 1960.), inženjer i arhitekt, bio je pionir primjene armiranog betona u Hrvatskoj te jedan od najplodnijih slavonskih arhitekata u prvoj polovini 20. stoljeća. Studirao je na Tehničkoj visokoj školi u Grazu (1901. – 1903.) te na Politehnici u Budimpešti (1903. – 1905.) gdje je specijalizirao gradnju u armiranom betonu kod **Szilárda Zielinskog**. Nakon školovanja zaposlio se 1905. u vukovarskom građevinskom poduzeću *Josip Banheyer i sin*, gdje se do kraja Prvog svjetskog rata bavio projektiranjem secesijskih armiranobetonskih mostova. Ističu se mostovi preko potoka Vrbovača i Stružno (1903.), preko rijeke Krapinice u središtu Krapine i preko potoka

Nevkoša u Vinkovcima (1907.), zatim skupina od sedam mostova na kanalu Voćinska – Drava (1912. – 1914.), te mostovi u Orahovici i Čačincima (1912.). U vojvođanskom dijelu Srijema Funtak je projektirao most na cesti Šid – Mitrovica (1909.), dva mosta na cesti Adaševci – Morović (1909.), dva mosta na cesti Stara Pazova – Banovci (1910.), te desetak malih mostova u atarima Dobrinaca, Hrtkovaca i Buđanovaca. Osim mostova, Funtak je projektirao i vodotoranj u Vinkovcima (1909.), zvonik kalvinске crkve u Vukovaru (1910.), stari vukovarski vodotoranj (1913.), vilu Streim na Vučedolu (1918.) i druge objekte. Nakon rata Funtak radi samostalno te projektira sinagogu u Vinkovcima (1922.), kuću *Pfeffermann* u Vukovaru (1923.) i kuće za obitelji **Gromann**, **Stanković** i **Podmenik** u Osijeku (1922. – 1923.). U prvoj polovini tridesetih Funtak je gradio nekoliko novih crkava u Đakovačko-srijemskoj biskupiji npr. u Batini (1920.), Krndiji kod Đakova (1932. – 1937.), a obnovio je i dogradio starije župne crkve – u Strizivojini kod Đakova (1937.), Čereviću i Kukujevcima. Projektirao je i zgradu Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Šidu (1932., izgrađena 1938.). Funtak je od 1946. godine živio u Županji gdje je vodio gradnju šećerane i bio uposlen u županijskoj podružnici osječkoga poduzeća *Norma* (1947. – 1952.), potom u poduzeću *Radnik* (1952. – 1960.) projektirajući u Županji i okolici niz javnih i stambenih objekata.

Rimokatolička zajednica u Šidu postajala je sve brojnija u periodu nakon 1900. godine, što je dovelo do potrebe izgradnje novog sakralnog objekta. Pripreme za gradnju crkve započele su još 1905. a prikupljanje financijskih sredstava započelo je 1911. godine. Prikupljeni novac je uslijed rata i inflacije gubio na vrijednosti, te je 1920-ih nastavljeno prikupljanje sredstava. U Šidu je tada živjelo oko 900 katolika, a novac se prikupljao i u okolnim selima, pa i šire u Savskoj i Dunavskoj banovini. Prve projekte izradio je još **Hermann Bollé** (u godinama oko Prvog svjetskog rata), ali je uslijed zastare prihvaćen novi projekt Frana Funtaka koji je već imao iskustva u izgradnji vinkovačke sinagoge. U literaturi se navodi i da je Funtak vjerojatno u Šidu gradio i upravnu zgradu mesne industrije *Srem*, a za njegovo angažiranje za novu šidsku crkvu utjecao je i biskup **Antun Akšamović**. Funtak je tih godina postao glavni projektant tadašnje Đakovačko-srijemske biskupije te je izgradio više novih sakralnih objekata i vodio projekte obnove i proširenja postojećih. Izgradnja crkve Presvetog Srca Isusovog u Šidu išla je

brzo: u rujnu 1931. postavljen je kamen temeljac, a crkva je posvećena u listopadu 1932. godine. Radove su vršili građevinski poduzimači **Josip Detlinger** i **Franjo Keller**. Crkvena zvona dobavljena su iz Zagreba od zvonoljevača **Kvirina Löbisch**. Crkva je nakon oštećenja u Drugom svjetskom ratu nestručno obnovljena 1963.,

pri čemu je skraćena visina tornja i uklonjena arhitektonska dekoracija. Ipak, crkva je rekonstruirana 2010. godine kada joj je metodom replike vraćen izvorni izgled. Radovi na objektu podrazumijevali su i zamjenu krovne konstrukcije, postavljanje novog lima na krovu i oluka, zatim podnog grijanja i elektroinstalacija te žbukanje paropropusnom žbukom. Potom su 2011. postavljena nova električna zvona, a 2012. postavljen je i satni mehanizam na sve četiri strane tornja. Krajem 2019. godine nakon molerskih radova obnova crkve je u potpunosti završena. Objekt je koncipiran longitudinalnim tlocrtom latinskog križa s nešto nižim transeptom u odnosu na brod i jednim zvonikom na pročelju, dok ulaznim portalom dominiraju parovi masovnih dorskih stupova. Funtak je pri oblikovanju vanjskog izgleda koristio atribute ekspresionističke i *art déco* arhitekture te ih eklektički kombinirao s elementima romaničkog stila. Time je crkva u Šidu primjer povezivanja modernističkih principa s tradicionalnim modelom župnih sakralnih objekata koji svoju osnovnu tipologiju na ovim prostorima zadržavaju sve do sredine 20. stoljeća.

Branimir Kopilović

Propisi su propisi

»Šta treba, neko da me vidi da primam putnike van stanice pa da me prijavi. Silazi, bre! Ajde, trči. Propisi su propisi.«

Sjećate se: iza jedne od vanvremenskih rečenica iz filma *Ko to tamo peva*, a koju je izgovorio **Pavle Vujisić**, stoji pustopoljina, prostor u kom pogled na sve četiri strane vodi u isto: u ništa (preciznije je od ispravnog: ni u što). Sjećate se da se u istom filmu propisi inače krše skoro u svakom kadru: i stajanje zarad kupovine odojaka, i stavljanje istih u autobus s putnicima, i »pauza za ručak«, i (udvostručena) »cestarina« nakon što su »deca« izbušila gumu... Ali, upravo zato sprječavanje ulaska **Taška Načića** u autobus – koji »ne stoji za njega« – na mjestu koje nije stajalište (ono je dvjesto metara dalje) služi nam da shvatimo esenciju apsurdna koju samo vrhunska umjetnost može ponuditi.

U stvarnom životu, napose kod nas – ako izuzmemo najnovije slučajeve ubojstva u restoranu 27 na Senjaku ili pak umijeće studenata da s tisućama statista izrežiraju djelovanje zvučnog topa – takvo je što skoro pa nezamislivo. Eto, uzmimo, primjerice, slučaj nevremena prije nepuna dva tjedna u našem ataru kada je tuča u širokom pojasu poharala polja od Bajmaka do Bačke Topole: Grad je formirao komisiju za procjenu nastale štete – čak je delegacija lokalne samouprave našla još i vremena da primi delegaciju ovdašnjih poljoprivrednika i posluša njihove priče – koja je onda javnosti priopćila da će konačni rezultati biti poznati u roku od 45 dana (digod kad za Svetog Roku budu ili pureni kuruzi, ako budu rodili), a nakon toga sudbina poljoprivrednika seli se u ruke Republičkog hidrometeorološkog zavoda, koji će – kada i oni utvrde stanje na terenu – svoj izvještaj poslati republičkoj Vladi kako bi se ona na jednom od jesenskih zasjedanja prisjetila da je negdje u lipnju u tamo nekakvom Tavankutu i Đurđinu iz neba umjesto vode padao led. Nakon toga poljoprivrednicima ne preostaje ništa drugo nego moliti

se da ministri toga dana budu dobre volje, smiluju im se i donesu odluku o tome da je riječ o elementarnoj nepogodi. Koja se, inače, golim okom vidjela odmah nakon što je posljednja kuglica leda pala na tlo. I sve to, naravno, pod uvjetom da u međuvremenu ne budu raspisani izbori jer će onda ona biti u tehničkom mandatu pa – s obzirom na elastičnost zakona – nije nemoguće zamisliti da o tome uopće ne bude ni raspravljala jer će Skupština svakako biti raspuštena, a samim tim neće ni biti zastupnika koji bi mogli reći nešto na tu temu. I sve će onda biti urađeno po zakonu, ali... uzalud – više sreće do sljedeće tuče. Lokalna samouprava, kao što vidimo, više nema ništa s tim jer se zakonska procedura mora poštovati, a ona joj ne dopušta donošenje odluka koje nisu u njenoj nadležnosti.

Poljoprivrednici ko poljoprivrednici: imaju svoje viđenje ovoga problema, a onim što im je na sastanku priopćeno (a sigurno i nakon pismenog priopćenja) nisu zadovoljni. Nisu zadovoljni posebno činjenicom da lokalna samouprava u okviru mjera ruralnog razvoja za prošlu i ovu godinu nije predvidjela subvencioniranje usjeva, što je – kako se to moglo i pretpostaviti – utjecalo na to da je mali broj njih osigurao svoje usjeve od elementarnih nepogoda. Ono što, međutim, ne stoji u priopćenju poljoprivrednika jest da se razjasne okolnosti je li iz Radarskog centra Bajša – kako se tvrdi – kobnoga dana ispaljeno preko 400 raketa; ako jeste, kada i gdje? Jer, rezultati nakon nevremena su poražavajući, a onda se postavlja pitanje njihove učinkovitosti, odnosno kako bi ista polja tek izgledala da rakete nisu upotrijebljene.

Sušтина cijele priče krije se – a to i poljoprivrednici na koncu priopćenja ističu – na odnosu vlasti prema njima: da bude utemeljen na »odgovornosti, hitnom postupanju i partnerskom odnosu, a ne na administrativnom formalizmu i čekanju posljednjeg zakonom dozvoljenog roka«. Skraćeno: na promptnom reagiranju.

Ali, kao što je poznato, svatko se češe tamo gdje ga svrbi, odnosno sit gladnom ne vjeruje, tj. tuđa briga nije i moja. No, kako to baš sve ne bi izgledalo ogoljeno kao plaža za bogatune i plaža za siromahe u *Alanu Fordu* izmišljeni su zakoni koji moraju biti u službi građana, napose ako se oni nalaze u kategoriji oštećenih. U društvima kao što je naše u njih se, međutim, uvlače vrlo rastegljive vremenske kategorije koje se mogu tumačiti i kao da je pravda spora, ali dostižna, a u svojoj biti imaju blagotvornu ulogu davanja zobi crknutom konju. Jer, kako je to legendarni Pajo rekao: propisi su propisi.

Z. R.

Devetnaesta *Dužijanica malenih* – zahvala djece

Mali čuvari velikog blaga

»Tko zna zahvaliti za mrvicu,
taj zna zahvaliti i za kruh«,
poručio je preč. Dragan Muharem

Svetom misom zahvalnicom u nedjelju, 21. lipnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske sudionici *Dužijanica malenih* zahvalili su Bogu za kruh svagdanji. Mali bandaš **Danilo Cvijanov** i mala bandašica **Marija Šabić** bili su nositelji ove žetvene svečanosti za djecu. Njima su se pridružili i mali bandaši i male bandašice okolnih mjesta u kojima će u narednom periodu biti održane seoske *dužijanice*, kao i članovi KUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Ivankova, KUD-a *Sloga* iz Retkovaca, HBKUD-a *Lemeš* iz Lemeša, te domaćini – članovi dječjih skupina folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Biti poput vrapca

Euharistijsko slavlje u kojem su djeca aktivno sudjelovala predvodio je katedralni župnik preč. **Dragan Muharem** koji je u prigodnoj homiliji uz pomoć vrapca iz evanđelja djeci približio zahvalnost i za maleno zrno koje nam daje kruh, ali i za svaki naš život, kao i plodove za koje se upravo na *Dužijanci* zahvalilo.

»Vrabac koga Isus spominje u evanđelju živi od zrna. Od zrna kojega nije on niti posadio niti stvorio. Taj vrabac živi od sunca, zemlje i vode. Cijeli njegov maleni život je pjesma Bogu koji se brine za one najmanje. Sve što taj vrabac ima došlo je iz Očeve ruke i kao da to nije dosta, čak i kad završi svoj kratki život na njega misli Otac nebeski... Zato je *Dužijanica malenih* možda i najiskrenija *Dužijanica*. To nije mala verzija velike *Dužijanice*. Jer ono što će kasnije veliki slaviti svečano, djeca nam danas pokazuju jednostavno i čisto«, naglasio je preč. Muharem i nadalje govorio o tome kako su život, kruh i vjera dar i stoga smo, kako je rekao, došli danas Bogu reći hvala.

»Vrabac nas uči malenosti – ne moraš biti velik da bi bio važan Bogu. Vrabac nas uči povjerenju – svaki dan traži zrno i raduje se mrvicama, nema pune ambare, nego se raduje onome što ima. Vrabac nas uči zahvalnosti – sve što ima u životu darovano mu je. A tko zna zahvaliti za mrvicu, taj zna zahvaliti i za kruh«, poručio je djeci preč. Muharem.

Nakon svete mise i fotografiranja kod spomenika biskupa Ivana Antunovića djeca su okupljena na platou ispred katedrale zaigrala *Bunjevačko* i *Šokačko kolo*, a zatim se uputila na zajednički ručak u HKC *Bunjevačko kolo* prije kojega su kruh, kao jedan od simbola *Dužijanice*, predala predsjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnici u Hrvatskom saboru **Jasni Vojnić**.

»*Dužijanica* je svakako naš brend, ali *Dužijanica malenih* je posebno važna jer se tu djeca uče zahvalnosti, našim običajima, ikavici i oni to s velikom radošću i velikim ponosom nose. Jučer je u Đurđinu bilo stotinjak djece koja su uživala u programu koji su organizatori priredili. Zahvalni smo svima onima koji rade s djecom i koji s velikim žarom prenose ljubav prema našim običajima na najmlađe«, rekla je Vojnić.

Svoju radost i ponos nije krila ni mala predvoditeljica Marija, koja je rekla:

»Sve je bilo dobro, malo je vruće, ali smo izdržali, a najbolje je bilo kada smo nosili kruh u crkvi«.

A Danilo se nadovezao:

»Meni je najbolje bilo kada smo ulazili u crkvu onako svečano i kada smo nosili kruh na oltar«.

Prvi dio svojih obveza su završili, ali već sada čekaju veliku *Dužijancu*, velikog bandaša i bandašicu i, naravno, karuce.

Risarske igre za najmlađe

Dužijanica malenih započela je dan radnije, u subotu, 20. lipnja, *Risarskim igrama bez granica* u Đurđinu uz pomoć kojih su djeca puno toga naučila o povijesti i običajima *Dužijance*, a sudjelovali su već spomenuti gosti i domaćini. Tako su se djeca na leđima kraj *Risarskog salaša* zabavljala u igrama *vodonoša*, *bunar*, koji se izrađivao od *čutaka*, trebalo je i pravilno odjenuti »risara i risarušu«, te velikom praćkom ubaciti krpenjače u pletene *košarove* i za kraj i isplesti pletenice od umjetne *manile*. No, i to nije sve, jer trebali su odabrani predstavnici i znati točne odgovore u kvizu znanja. Neki su imali više sreće i znanja, a drugi pak manje, ali svi su pobjednici jer su se družili, sprijateljili, puno toga naučili i ono što je danas dodatno važno, zabavljali se satima bez mobitela. Proglasheni su i oni najbolji koji su osvojili prva tri mjesta, a to su bile ekipe *Pšenica*, *Žito* i *Klas*.

U igrama su sudjelovali i predvoditelji *Dužijance malenih* Danilo i Marija, kao i seoski mali bandaši i bandašice. Nakon igara djeca su imala i radionicu košenja žita, pletenje vijenaca od ivanjskog cvijeća i čišćenja žita.

»*Risarske igre* su sada već ustaljene i gledamo da imamo one igre koje su se nekada igrane ili da su bar rekviziti iz tih igara. Želimo u tome biti prepoznatljivi. Ono što nam postaje sve veći izazov jest nabava upravo potrebnih rekvizita. Konkretno, *čutke* je danas teško pronaći, a vjerujem da ih mlađa djeca nisu ni imala priliku vidjeti. Drugi izazov nam je pronaći baliranu slamu u pravokutniku. Danas svi imaju rolo bale i ovakve pravokutne bale su otišle u zaborav. Osim igara, tu je i kviz koji je autentičan i u njemu se nalaze riječi koje djeca danas nemaju u svom rječniku, tako upoznajemo i stare izraze, ali i njihovo značenje. I kada je u pitanju ručak – *užna* služimo kuhanu taranu s *divenicom* i to je nešto autentično, a imali smo i *pogaču za užnu*. Sve ovo zamišljeno je radi toga da djeca nauče naše običaje, tradiciju i da upoznaju ono što nemaju u svakodnevnom odrastanju, ali isto tako da se družu i stvaraju prijateljstva. Održavanje *Dužijance malenih* je na volonterskoj osnovi i zahvalna sam timu koji godinama radi, jer bez njih ništa od ovoga ne bi bilo. Ono što mi je osobito drago jest da nam se priključuju i mladi, te se nadam da je ovo ispravan put za opstanak«, kazala je predsjednica OO *Dužijance malenih* **Tanja Stantić**.

Četvrti put zaredom u gostima su i članovi KUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Ivankova, i to na *Risarskim igrama* ali i na svetoj misi u nedjelju.

»Općina Ivankovo ima tri sela: Ivankovo, Retkovci i Prkovci. Budući da je KUD iz Retkovaca ove godine obnovljen, odlučili smo ih pozvati da i oni uživaju s nama. Ukupno je došlo 30 djece, birali smo one mlađe da bude odgovarajući uzrast. Djeca su presretna i rekao bih umorna, od jutros mobitele nisu ni pogledali, što znači da je zanimacija na nivou, jer im je lijepo. Sutra smo na svetoj misi odjeveni u svečanu slavonsku nošnju vinkovačkog tipa. Nakon toga imamo zajednički ručak i onda kreću suze za oproštaj i nada za ponovni susret. Sve je bilo odlično, prekrasno. Nek živi ova tradicija«, rekao je voditelj iz Ivankova **Ivan Stanić**.

Njemu se pridružila i voditeljica iz Retkovaca **Željka Mrvičin**.

»Prvi puta smo ovdje zahvaljujući našem načelniku i KUD-u iz Ivankova. Mi smo nakon dulje pauze ponovno oživjeli naš KUD i pokrenuli djecu. Svako selo ima svoj KUD, mi smo malo selo ali imamo 35 aktivnih članova u dječjoj sekciji. Dio njih je s nama na *Dužijanci malenih*. Ovo je sve sjajno, super je organizirano, djeca su zadovoljna i baš je lijepa atmosfera, upoznali su puno prijatelja, što me iznenadilo jer znaju biti jako povučeni, a to jest cilj: da se upoznaju i družu«, kaže Mrvičin.

Na *Dužijanci malenih* prvi puta je s djecom došla i **Marija Bagi** iz Lemeša.

»Ovdje su sada djeca koja su članovi našeg mjesnog KUD-a, a ujedno i učenici koji izučavaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Oni su oduševljeni i već su me pitali možemo li i sljedeće godine ponovno doći. Ovo je jako lijepo organizirano, posebno su dojmili ove igre kojima su i djeca oduševljena«, kaže Bagi.

Održavanje *Dužijance malenih* putem projekata pomogli su Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije, Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Grad Subotica.

Ž. V.

XXXI. Festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta* u Tavankutu

Stvaranje tradicije uz dječju igru i pjesmu

Festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta*, 31. po redu, održan je u nedjelju, 21. lipnja, u Domu kulture u Tavankutu. Uz domaćine – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* (najmlađu i stariju dječju, te srednju folklornu skupinu), nastupili su mali folkloraši Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matoš* iz Plavne, Ansambla narodnih igara i pjesama *Mladost* iz Futoga, Kulturno-umjetničkog društva željezničara *Bratstvo* i Kulturno-umjetničkog društva *Mladost 1947* (početna i prva dječja skupina) iz Subotice te Kulturno-prosvjetnog društva *Jedinstvo – Egység* iz Bajmaka.

Predsjednica HKPD-a *Matija Gubec* **Mira Tumbas** istaknula je kako je ovo poseban dan kada je Tavankut ispunjen dječjim glasovima i dječjom srećom.

»Djeca su uvijek ono što nas raduje i cijelo djetinjstvo je jedna velika radost, a mi odrasli dužni smo to prepoznati i podržati ih. Ova se manifestacija održava 31. put i ova djeca se sa strpljenjem godinu dana

pripremaju da nam pokažu što su naučili tijekom cijele godine i iščekuju dolazak u Tavan-
kut. Kako je naš pjesnik **Aleksa Kokić** rekao
‘Tamo gdje se dječja pjesma ori i gori, tamo
se i živa tradicija stvori’, a evo mi smo samo
dokaz toga i dokaz tog kontinuiteta kada se
djeca raduju, pjevaju i igraju», rekla je ona te
dodala kako tavankutski *Gubec* sa svim kud-
ovima koji su nastupili na ovom događaju,
tijekom godine ima suradnju i u vidu među-
sobnih posjeta.

Ovom je prigodom voditeljica programa
Magdalena Suknović, među ostalim, poseb-
nu zahvalnost uputila voditeljicama *Gupčeve*
najmlađe folklorne skupine **Sandi Benčik**,
Veroniki Vojnić Mijatov i **Martini Žarić** za
njihov trud, strpljenje i ljubav koje ulažu u rad
s djecom.

Ovogodišnji festival, koji se tradicionalno
priređuje u okviru *Tavankutskog kulturnog*
lita, imao je i posebno značenje jer se održa-
va u godini velikog jubileja kada HKPD *Matija*
Gubec proslavlja 80 godina rada i postojanja,
kao i 40 godina od pokretanja, odnosno 30
godina održavanja manifestacije *Djeca su*
ukras svijeta.

I. P. S.

XV. Seminar bunjevačkog stvaralaštva

Tema: "Dužijanca"
6. - 11. 7. 2026.

Organizator:
HKPD »Matija Gubec«
TAVANKUT

SEMINAR
BUNJEVAČKOG
STVARALAŠTVA

Vide informacije na:
[Facebook: Seminar bunjevačkog stvaralaštva](#)
[Instagram: seminar.tavankut](#)
matijagubec.hr@gmail.com
www.hkpdmatijagubec.org.rs

80

Dužijanica 2026.

Priskakanje vatre u Đurđinu

Priskakanje vatre uoči Svetog Ivana Krstitelja, u narodu poznatog i kao Svetog Ivana Cvitanjaka, održano je 21. lipnja u Đurđinu u organizaciji UBH-a Dužijanica. Budući da su istoga dana održane i Risarske igre u sklopu Dužijance malenih na ovom događaju je sudjelovao i veliki broj djece, koja su uživala u ovom ne-svakidašnjem prizoru. Za mnoge je ovo bilo prvi puta da su se susreli s priskakanjem vatre, a samom događaju

tri puta *priskoči* vatru biti *lip* i zdrav. Također, postoji *adet* (običaj) da se *gar* (pepeo) od ivanjske vatre pospe po njivi kako bi ju sačuvao od vremenskih nepogoda.

Osim *priskakanja* vatre, običaj je i da djevojke jedna drugoj ispletu vijenac za glavu od ivanjskog cvijeća, koji bi kasnije bacale na krov kuće ili salaša, pa i duda, ili ga objesile na zid kod ulaznih vrata kuće gdje bi visio do drugog *Cvitanjaka*, da sačuva kuću od groma ili vatre.

prethodila je radionica pravljenja vijenčića od ivanjskog cvijeća.

Postoje brojna vjerovanja i tumačenja kada je u pitanju *priskakanje vatre* te tako prema zapisu **Alojzija Stantića** ljudi su vjerovali da će ih ivanjska vatra štititi od groma, leda i vatre. Jedno od tumačenja je da će onaj koji bar

I ovdje postoji tumačenje da ako se vijenac zadrži na drvetu (dudu) ta će se cura uskoro udati, ali ako iz prvog bacanja vijenac padne na zemlju cura se neće udati za prvog momka.

»Cilj nam je povezati *Dužijancu malenih* i *priskakanje vatre* kako bi djeca imala priliku upoznati i ovaj običaj,

koji godina organiziramo. Gledamo da to bude uoči blagdana Svetog Ivana Krstitelja, no kako bismo mogli spojiti sve i kako bi djeca bila tu u što većem broju, odlučili smo da to bude par dana ranije», kaže direktor UBH-a **Dužijanca Marinko Piuković** koji je ministricu regionalnog razvoja i fondova Europske unije **Natašu Mikuš Žigman** upoznao s novoizgrađenom sjenicom i svim onim što **Dužijanca** ovdje posjeduje.

»Drago nam je da smo imali priliku pokazati sve ono što smo uradili u proteklih nekoliko godina. Do sada smo imali tri prekogranična projekta. Jednim smo riješili vanjski sanitarni čvor, drugim smo nabavili potrebnu opremu: klupe, stolove, suncobrane i štandove, a zahvaljuju-

ći sredstvima posljednjeg projekta izgradili smo sjenicu i sada imamo kompletnu infrastrukturu da ugostimo 200 ljudi. Ove godine više od 100 djece je bilo pod sjenicom. Time smo pokazali da ona živi punim kapacitetom. Ove godine je u planu sjenicu zastakliti, kako bi se mogla koristiti tijekom svih godišnjih doba. Jasno, to će biti montažno, te ćemo onda po potrebi i koristiti. Bio nam je cilj osamostaliti se i raditi na organizaciji naših manifestacija samostalno, odnosno imati adekvatan prostor i potrebnu opremu», kaže Piuković.

Kada su u pitanju manifestacije i događanja u sklopu programa ovogodišnje **Dužijance**, sljedeća je **Radionica pravljenja tarane** koja će biti održana 27. lipnja na Risarskom salašu i u novoizgrađenoj sjenici koja se vodi na adresi Bajmački put 2, Đurđinu.

Ž. V.

Dužijanca 2026. – najava događanja

27. lipnja tijekom dana – X. Etno radionica pravljenja tarane, Risarski salaš u Đurđinu

5. srpnja u 10 sati – **Dužijanca u Bajmaku**, crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak

9. srpnja u 17 sati – Otkrivanje spomen ploče Blašku Rajiću u znak sjećanja na prvu **Dužijancu**, crkva sv. Roka Subotica

11. srpnja, od 6.30 sati – **Takmičenje risara**, njiva kraj Risarskog salaša u Đurđinu

12. srpnja u 10.30 – **Dužijanca u Tavan kutu**, crkva Presvetog Srca Isusova, Tavan kut

18. srpnja u 18 sati – **Natjecanje u pucanju bičevima**, Risarski salaš u Đurđinu

19. srpnja u 9.30 sati – **Dužijanca u Žedniku**, crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik

21. srpnja – 5. kolovoza – Radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca, dvorište župe sv. Roka, Subotica

22. srpnja u 19 sati – Izložba **S Božjom pomoći**, Biskupijski muzej, Subotica

23. srpnja tijekom dana – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica

26. srpnja u 10 sati – **Dužijanca u Maloj Bosni**, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

26. srpnja u 14 sati – Konjičke utrke **Dužijanca**, Gradski hipodrom, Subotica

30. srpnja u 18 sati – Izložba slika s XXIX. Međunarodne likovne kolonije **Bunarić**, HKC **Bunjevačko kolo**, Subotica

30. srpnja do 1. kolovoza – XXX. Međunarodna likovna kolonije **Bunarić**, HKC **Bunjevačko kolo**, Subotica

Žetva strnih žitarica pod utjecajem suše i neujednačenih padalina

Ječam za sada bolji od očekivanja, pšenica ipak pod pritiskom proljetne suše

Na subotičkom području očekuje se prosječan prinos pšenice od 5,5 do 5,8 tona po hektaru, dok se u somborskom ataru prinosi ječma kreću od 6 do 9 tona. Stručnjaci ističu kako će konačni rezultati uvelike ovisiti o stanju pojedinačnih parcela i rasporedu padalina tijekom vegetacije

stručna služba Subotica. Proizvođači su se okupili kako bi na oglednim parcelama imali priliku vidjeti različite sorte strnih žitarica i usporediti njihov proizvodni potencijal u uvjetima kakvi su obilježili ovu sezonu.

Generalni direktor PSSS-a Subotica **Damir Varga** istaknuo je kako su *Dani polja* važni upravo zato što proizvođačima omogućuju neposredan uvid u stanje usjeva i ponašanje pojedinih sorti.

»Ove godine zastupljeno je oko 60 sorti pšenice, ječma i tritikalea, od čega je oko 20 posto sorti prvi put prikazano u ogledima. To je prilika da se proizvođači upoznaju s njima prije nego što krenu u širu proizvodnju«, rekao je Varga.

Govoreći o ovogodišnjoj proizvodnji na subotičkom području, naveo je kako su ove godine zabilježene rekordne površine pod strnim žitima. Pšenicom je zasijano oko 35.000 hektara, ječmom oko 7.000 hektara, dok je pod uljanom repicom ostalo oko 3.800 hektara. Dio površina pod repicom morao je biti preoran zbog prošlojesenske suše, što je već na početku proizvodne godine pokazalo koliko će vremenske prilike biti jedan od ključnih čimbenika ovogodišnje proizvodnje. Ono što će obilježiti ovogodišnju žetvu jest velika razlika između parcela, jer raspored padalina nije bio jednak u svim dijelovima subotičkog atara.

»Do 1. lipnja na ovom području nedostajalo je oko 110 litara kiše u odnosu na višegodišnji prosjek. Ipak, stanje nije jednako na svim parcelama. Pojedini dijelovi općine krajem travnja i tijekom svibnja dobili su i do 100 litara padalina u jednom danu, dok su drugi dobili tek desetak litara, što će se odraziti i na prinose«, kazao je Varga.

Zbog takvih uvjeta očekivanja su oprezna. Na pojedinim parcelama prinos pšenice mogao bi biti od 3,5 do 4 tone po hektaru, dok će bolje parcele, osobito one koje su dobile više vlage i imale dobru agrotehniku, ostvariti znatno bolje rezultate.

Ovogodišnja žetva strnih žitarica u Bačkoj počinje s opreznim očekivanjima. Nakon prošlogodišnjih rekordnih prinosa, proizvođači i stručnjaci ove godine računaju na nešto skromnije rezultate, prije svega zbog sušnog proljeća i izrazito neujednačenih padalina. Ječam je, prema prvim podacima s terena, bolje podnio nepovoljne uvjete, dok je pšenica znatnije osjetila nedostatak vlage u ključnim fazama razvoja.

Rekordne površine pod strnim žitima

U Maloj Bosni su početkom lipnja održani tradicionalni *Dani polja*, koje organizira Poljoprivredna savjetodavna i

»Bit će i parcela na kojima će prinos biti od 7 do 7,5 tona. Realna očekivanja su da prosjek bude oko 5,5 do 5,8 tona pšenice po hektaru«, rekao je Varga.

Ječam je, prema njegovoj ocjeni, bolje podnio nedostatak padalina, pa se na razini subotičke općine može očekivati prinos do 6 tona po hektaru. Kod uljane repice stanje je neujednačeno, a očekivani prosjek kreće se oko 2,5 tone po hektaru.

Uspoređujući ovogodišnju proizvodnju s prošlom godinom, Varga je podsjetio kako su lani ostvareni rekordni prinosi pšenice, između 7,5 i 8 tona po hektaru. Ovogodišnji rezultati, kaže, bit će slabiji od lanijskih, ali ih ne treba promatrati kao potpuni podbačaj.

»Moram podsjetiti kako smo 2022. godine imali svega 5 tona pšenice po hektaru, tako da je ovo jedna prosječna godina za ovo proizvodno područje«, kazao je Varga.

Dani polja, kako ističe Varga, imaju i dodatnu vrijednost. Oni proizvođačima ne služe samo za uvid u nove sorte, nego i za usporedbu iskustava iz različitih dijelova atara. Varga ističe kako je upravo razmjena iskustava među proizvođačima izuzetno važna.

»Još veći značaj ovakvih susreta je međusobno druženje, jer se na jednom mjestu okupi veći broj proizvođača. U današnje vrijeme interneta i društvenih mreža osobni su se susreti prorijedili. Živa riječ i razmjena iskustava, po mom iskustvu, mnogo više vrijede od onoga što se može pročitati na društvenim mrežama«, zaključio je Varga.

U Somboru ječam bolji, pšenica pod većim pritiskom suše

Sličnu sliku, uz određene razlike, pokazuju i prvi podaci sa somborskog područja. Kako navodi **Olivera Sekulić** iz Poljoprivredne stručne službe Sombor, žetva ječma u somborskom ataru počela je prošloga tjedna, a njezin završetak očekuje se uskoro.

»Prinosi ječma na području somborskog atara vrlo su neujednačeni i kreću se od 6 pa do 9 tona po hektaru. Razlog tome su upravo neujednačene vremenske prilike koje su oscilirale tijekom vegetacijske sezone«, kaže Sekulić.

Prema njezinim riječima, ozimi usjevi tijekom zime uglavnom su ostali u dobroj kondiciji, jer su razdoblja blaže zime bila smjenjivana nižim temperaturama i snježnim pokrivačem, što je pogodovalo mirovanju biljaka. No, problemi su nastali u proljeće.

»Nakon toga došao je kritični i izuzetno sušan ožujak i travanj, kada uopće nije bilo kiše, što će se u konačnici pokazati i na ovogodišnjem prinosu. Dogodile su se u tom razdoblju i sporadične kratkotrajne kiše, ali vidimo kako su na tim parcelama ipak malo bolji prinosi«, navodi Sekulić.

I ona, kao i stručnjaci iz Subotice, naglašava da ovogodišnje rezultate treba uspoređivati s realnim višegodišnjim prinosima, a ne samo s prošlom godinom koja je u mnogim dijelovima bila iznimno dobra.

»U odnosu na prošlu godinu, kada su postignuti rekordni prinosi, ove godine možemo reći kako će se prinosi kretati u rangu od prosječnih do dobrih. Ovo su podaci koje imamo sada dok je žetva u tijeku, a konačne rezultate imat ćemo nakon što se žetva završi«, kaže Sekulić.

Kada je riječ o pšenici, očekuje se da će ona jače osjetiti posljedice proljetne suše nego ječam. »Mislim da je na pšenicu veći utjecaj imao proljetni sušni period i deficit vlage. Kada je bila u intenzivnom porastu i klanju, tada joj je najviše trebala kiša, koja je ove godine izostala. Ranije sorte pšenice tada su ubrzale razvoj i ranije privede kraju vegetaciju, za razliku od kasnijih sorti koje su još možda uhvatile neku kišu i donekle popravile stanje«, objašnjava Sekulić.

Za razliku od subotičkog područja, gdje je dio uljane repice morao biti preoran, u somborskom rajonu takvih pojava nije bilo u većoj mjeri. Sekulić navodi kako se na tom području repica generalno sije na manjim površinama, a budući da žetva još nije završena, konkretnih podataka o prinosima za sada nema.

Iako su prvi rezultati žetve neujednačeni, zajedničko je da se ovogodišnja proizvodnja odvijala u vrlo zahtjevnim uvjetima. Sušan ožujak i travanj, neravnomjeran raspored svibanjskih padalina i velike razlike između parcela još jednom su pokazali koliko proizvodnja starih žitarica ovisi ne samo o ukupnoj količini kiše nego i o njezinu rasporedu u ključnim fazama razvoja biljke.

Nada proizvođača sada se u velikoj mjeri polaže u kukuruz i u nastavak vegetacije. Kiša koja je pala prethodnih dana mogla bi pomoći proljetnim kulturama, osobito ako padalina bude i tijekom srpnja. U tom bi slučaju bolji prinosi kukuruza mogli barem djelomično nadoknaditi slabiji rezultat kod ozimih strnina u odnosu na prošlu godinu.

Ivan Ušumović

Pregled događaja i priče iz baštine

Novi broj revije *Dužijanca*

Kao podsjetnik na lanjska zbivanja, a u povodu ovogodišnje *Dužijance* u Subotici i okolici, objavljen je novi, 15. broj revije *Dužijanca*.

Po već ustaljenoj praksi, nakon predgovora predsjednika UBH-a *Dužijanca* mons. dr.

Andrije Anišića, slijedi tema iz područja duhovnosti koju je napisao subotički katedralni župnik vlč. **Dragan Muharem**. U tekstu *Dužijanca i teologija odmora* vlč. Muharem piše kako se u ovom užurbanom svijetu stati, »vratiti vrijeme Bogu«, čini vrlo zahtjevnim, ali i prijeko potrebnim.

Dvadeset pet godina *Dužijance* u Lemešu bio je razlog da novi broj donese pregled tamošnjih bandaša i bandašica tijekom četvrt stoljeća. Tu je i tekst o svećeniku i kulturnom djelatniku mons. **Blašku Rajiću** (1878. – 1951.) u povodu 75. obljetnice od njegove smrti.

Tekst povijesne tematike u povodu 340 godina od posljednjeg većeg vala doseljavanja bunjevačkih Hrvata u Bačku potpisuje dr. sc. **Robert Skenderović**. Revija donosi i sadržaje vezane uz prošlogodišnje obilježavanje 1.100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva, koju su proslavili i Hrvati u Srbiji. Kako je ovu godinu subotički biskup **Franjo Fazekas** proglasio godinom slugu Božjega oca **Gerarda Tome Stantića**, odlučeno je da se UBH *Dužijanca* stavi pod zaštitu našeg jedinog kandidata za sveca.

Također, tu je i priča o naivnoj slikarici i samoukoj dramaturginji iz Đurđina **Nini Poljaković** (1918. – 2006.) kao i tekst iz staroga tiska, storija o »vincu« (vijencu) od slame i vlača kojeg je daleke 1907. godine isplela **Đula Prčić**.

Među ostalim, možete pročitati i intervju s etnomuzikologinjom i glazbenom pedagoginjom iz Subotice **Tamarom Štricki Seg**, jednoj od autorica monografije *Bunjevačke kraljice – Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata*.

Dokumentarni dio časopisa donosi retrospektivu događanja *Dužijance* 2025. od blagoslova žita na blagdan Svetoga Marka u travnju do bunaričkog proštenja krajem kolovoza.

»*Takmičenje risara, seoske dužijance*, središnja proslava *Dužijance*, događanja i aktivnosti Udruge... Mnoštvo fotografija može probuditi uspomenu na prošlogodišnju *Dužijancu*, a onima koji nisu imali prilike biti prisutni predočiti bogatstvo i sjaj nošnji, tradicije i kulture te radost sudionika što plodovima svoga rada, stavljanjem kruha na stol grada mogu pridonijeti hrvatskoj zajednici, ali i dobrobiti svih građana«, navodi urednica revije **Nela Skenderović**.

Po cijeni od 600 dinara, *Revija* se može kupiti u sjedištu UBH-a *Dužijanca* (Beogradska cesta 52, Subotica), na programima u sklopu *Dužijance* te u župama.

D. B. P.

Natječaj Pokrajinskog tajništva

Oko 4,4 milijuna dinara za hrvatsku manjinu

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice donijelo je Rješenje o dodjeli proračunskih sredstava po Javnom natječaju za financiranje i sufinanciranje programa i projekata usmjerenih na unaprjeđenje prava nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za 2026. godinu.

Kada je riječ o hrvatskoj nacionalnoj manjini, sredstva su odobrena za 40 projekata u ukupnom iznosu od 4.364.000 dinara.

Odobreni iznosi po projektu kreću se od 50.000 do 250.000 dinara, a sredstva su namijenjena programima i projektima koji pridonose očuvanju, razvoju i unaprjeđenju prava hrvatske zajednice u Vojvodini.

Više informacija dostupno je na internetskoj stranici Pokrajinskog tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

HKPD Stjepan Radić u Punitovcima

PUNITOVCI – Članovi HKPD-a *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena sudjelovali su na desetoj manifestaciji *Dodji mi, dođi drago*, održanoj 20. lipnja u Punitovcima u organizaciji KUD-a *Veseli Šokci*. Pjevačka skupina slankamenačkog društva predstavila je svoj kraj kroz pjesme

koje opisuju Slankamen i Srijem, ali i kroz autentičnu sremačku narodnu nošnju. Posebnu pažnju publike privukli su stihovi: »Punitovci, evo vama Srema, kada vas do Slankamena nema«. Prije nastupa članovi HKPD-a *Stjepan Radić* obišli su đakovačku katedralu, a po dolasku u Punitovce ugostio ih je domaći župnik vlč. **Ivica Zrno**. On ih je upoznao sa župnom crkvom i njezinom poviješću.

HKD Šid na festivalu Melodija ruskog dvora

ŠID – U subotu, 20. lipnja, u prostoru Ljetne vladličanske rezidencije (Ruski dvor) u Šidu, održan je 19. festival *Melodija ruskog dvora*. U revijalnom dijelu programa, a u sklopu višegodišnje uspješne suradnje s domaćini-

ma, KPD-om *Đura Kiš*, predstavio se tamburaški sastav HKD-a u sastavu: **Stjepan (Steva) Jaščur**, **Rastislav Mikuš**, vlč. **Ivica Čatić** i **Milan Pupiće**. Oni su izveli pjesmu *Divan je kićeni Srijem* i instrumental *Šokačko kolo*.

Gupčevi folkloraši u Banatu

TAVANKUT – Srednja folklorna skupina HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta nastupila je proteklog vikenda na III. dječjem folklornom festivalu *Okreni se moje kolo malo!* u Banatskom Velikom Selu, na kojem je sudjelovalo više stotina mališana. Domaćin festivala je KUD *Marija Bursać*.

»Ovo nije bila samo prilika za pokazivanje naših plesnih koraka na velikoj pozornici već, što je jednako važno, za predivno druženje i sklapanje novih prijateljstava«, objavio je *Gubec*.

Seminar-radionica o oblačenju šokačkog ruha u Baču

BAČ – HU *Tragovi Šokaca* organizira u utorak, 30. lipnja, u Baču seminar-radionicu pod nazivom »Značaj pravilnog oblačenja šokačkog ruha Bača, Plavne, Vajske i Bođana«.

Program se održava u Franjevačkom samostanu. Početak je u 10 sati, nakon čega će fra **Josip Špehar** održati predavanje o značaju pravilnog oblačenja šokačkog ruha Bača, Plavne, Vajske i Bođana te načinu na koji se ono pravilno nosi. O pripremi šokačkog ruha govorit će **Stanka Čoban**, koja će predstaviti teorijski prikaz ove teme. Nakon predavanja predviđeni su razgovor i pitanja sudionika, a u poslijepodnevnom dijelu programa bit će održan praktični prikaz oblačenja šokačkog ruha te završavanja u konđu.

Organizatori pozivaju sve zainteresirane da sudjeluju u radionici i doprinesu očuvanju tradicijske baštine. Dolazak je potrebno potvrditi najkasnije do 27. lipnja.

Književna večer s Draženom Prčićem

SUBOTICA – U sjedištu Njemačkog narodnog saveza (Karađorđev put 72) u Subotici večeras (petak, 26. lipnja) će biti održana književna večer s autorom **Draženom Prčićem**. Tijekom večeri bit će predstavljeni njegovi romani *Wild Card*, na hrvatskom i mađarskom jeziku, te *Come&Back*, objavljen na njemačkom jeziku. Program organizira Njemački narodni savez, a početak je u 19 sati.

Novi projekti redateljice Branke Bešević Gajić

Od braka kao igre do afere nestalih beba

Za beogradsku redateljicu **Branku Bešević Gajić** ova godina prolazi u znaku kazališta i filma. Nakon premijere predstave *Kako (u)biti u braku?*, kojom kroz humor propituje složene odnose unutar bračne zajednice, završila je i snimanje dugometražnog igranog filma *Smilja*. Drama koja je trenutačno u postprodukciji otvara jedno od najboljih pitanja prostora bivše Jugoslavije – aferu nestalih beba koja je desetljećima opterećivala brojne obitelji.

Bešević Gajić iza sebe ima dva igrana i više dokumentarnih filmova, a dobitnica je više nagrada za režiju, scenarij te vlastita filmska ostvarenja. Bavi se i pedagoškim radom, kao docentica na Fakultetu za menadžment u Srijemskim Karlovcima, gdje predaje više predmeta iz područja primijenjenih medijskih znanosti.

Kako (u)biti u braku?

Predstava *Kako (u)biti u braku?* nastala je prema motivima knjiga **Antonija Amurrija** *Kako ubiti suprugu i zašto* i *Kako ubiti supruga bez suvišnih zašto?*. Postavljena

»Amurrijev tekst, satiričan i naizgled lagan, razotkriva spor i gotovo neprimjetan proces emocionalnog nasilja. Ono se ne događa naglo, već svakodnevno – kroz male kompromise, ponavljanja, neizgovorene rečenice i prešutna odricanja. 'Ubojstvo' o kojem je riječ nije fizički čin, nego postupno gašenje identiteta, slobode i međusobnog poštovanja koje se odvija pod maskom normalnosti«, kaže redateljica.

Dodaje kako predstava brak promatra kao svojevrsni eksperiment, odnos »na probi«, u kojem dvoje ljudi ulazi u zajednicu bez potpune svijesti o pravilima igre:

»Kako vrijeme prolazi, briše se granica između onoga što se igra i onoga što se stvarno živi. Scena postaje mjesto razotkrivanja, a ne iluzije«.

Prema njezinim riječima, publika nije pozvana da presuđuje likovima, nego da prepozna obrasce ponašanja:

»Humor ovdje nije bijeg od ozbiljnih tema, već način da ih sagledamo jasnije, bez patetike i moraliziranja. Ovaj projekt ne nudi odgovore ni presude. On postavlja ogledalo«.

je na sceni beogradske Akademije 28, a prati dvoje mladih glumaca koji kroz igru, humor i osobna preispitivanja pokušavaju razumjeti što brak zapravo znači. Jesu li spremni za zajednički život? Što se događa kada se ljubav susretne sa svakodnevicom? Osim što su partneri na sceni, glumci su i životni partneri, pa pitanja koja postavljaju kroz predstavu postaju i njihova vlastita pitanja.

Smilja

Dugometražni igrani film *Smilja*, koji se nalazi u fazi postprodukcije, bavi se aferom krađe beba koja je 1970-ih i 1980-ih potresala tadašnju Jugoslaviju. Scenarij potpisuje **Zoran Mijaljević**, a u filmu glume **Milica Mihajlović**, **Dunja Antić**, **Ljubomir Bandović**, **Ivan Zarić**, **Dobrila Stojnić**, **Ivana Velinović** i **Sofija Kovačević**.

Kako ističe Bešević Gajić, riječ je o drami o identitetu, obiteljskim tajnama i ljudskoj potrebi za odgovorima. Glavna junakinja Smilja, žena srednjih godina, nakon smrti oca i smještanja majke oboljele od demencije u dom za starije osobe, pronalazi dokument iz rodilišta koji dovodi u pitanje istinu o njezinu rođenju i sudbini

sestre blizanke. Službena priča govori da je beba umrla nekoliko dana nakon rođenja, ali detalji iz obiteljske prošlosti bude sumnju da iza svega postoji dublja tajna.

»Vođena potrebom da sazna istinu, Smilja započinje iscrpljujuću potragu kroz prošlost svoje obitelji. Suočava se sa šutnjom, nevjericom okoline i vlastitim sumnjama. Kako istraga napreduje, granica između činjenica, sjeća-

nja i pretpostavki postaje sve nejasnija. Svoju priču povjerava Ani, mladoj ženi kojoj je kuma, a njihov razgovor postupno otvara bolnu temu nestalih beba – jednog od najpotresnijih društvenih pitanja na prostoru bivše Jugoslavije», navodi se u najavi filma.

Producent filma je *South Boulevard Production*, a premijera se očekuje početkom 2027. godine.

Žiriranje i pedagogija

Bešević Gajić doprinosi filmskoj sceni i kroz žiriranje na festivalima u regiji. Nedavno se vratila iz Slovenije, gdje je bila članica žirija na Festivalu sportskog filma u Rogaškoj Slatini. U tamošnjoj gradskoj gimnaziji održala je i masterclass o filmskoj režiji.

»Nedavno sam bila predsjednica povjerenstva na akademiji u Osijeku, a sa svojim studentima završavam ovu školsku godinu. Veselim se razdoblju odmora koje ću provesti u svojoj domovini Hrvatskoj«, zaključuje redateljica.

D. B. P.

Filmska radionica u Tavankutu

Mobitel kao filmska kamera

Inovativna mreža iz Subotice i Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba organizirali su u Tavankutu još jednu filmsku radionicu *Kad se male ruke slože*. Radionica je okupila osmero polaznika, a održana je u Osnovnoj školi *Matija Gubec*. Voditelj je bio filmski redatelj **Branko Ištvančić**, a pomagali su mu i redatelj **Zoltán Siflis** te nastavnica iz te škole **Ivana Horvat**.

Prva ovakva radionica održana je 2017., a uz upoznavanje osnova filma, polaznicima nudi i medijsko opismenjavanje. Ovogodišnja novina bila je da su umjesto klasične kamere polaznici koristili mobitele.

»Djeca su pokazala interes za ove teme, učili smo koristiti alate kao što su mobitel, gimbal, mikrofoni, aplikacija za editiranje, za kreativno filmsko izražavanje. Radimo tri filma vezano za lokalnu sredinu – o školi, o etno salašu

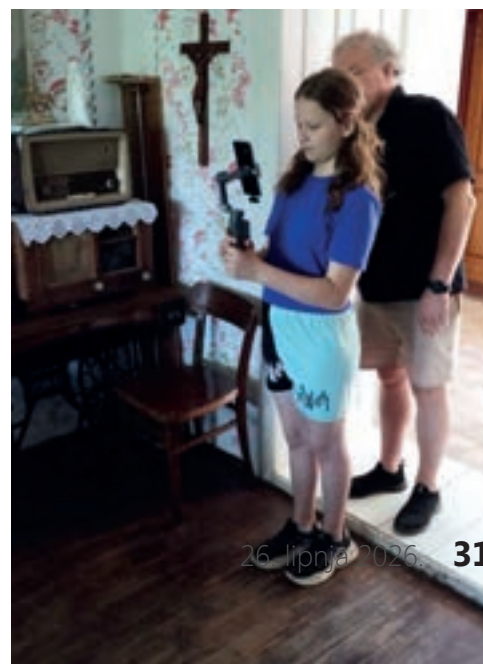
Balažević i običaju 'priskakanja' vatre. Neki polaznici su tu prvi, a neki već treći puta«, kaže Ištvančić.

Kako napominje, mobitel je danas nezaobilazan uređaj u životima novih generacija. I Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata već nekoliko godina raspisuje nagradni natječaj za učenike »Snimi kratki film mobitelom o materijalnoj kulturnoj baštini Hrvata u Srbiji«.

Projekcija filmova nastalih na radionici u Tavankutu priređena je jučer (četvrtak, 25. lipnja) u pastoralnoj dvorani mjesne župe, a publika je iste večeri mogla pogledati i Ištvančićev igrani film za djecu *Duh u močvari*.

Radionica *Kad se male ruke slože* održana je uz potporu Grada Subotice.

D. B. P.

Svetkovina sv. Pavla zaštitnika Subotičke biskupije

A Szabadkai Egyházmegye fővédőszentjének
Szent Pál apostolnak
ünnepé

 Utorak, 30. lipnja u 19 sati

 Subotička katedrala sv. Terezije Avilske

Svetu misu predslavi mons. Ivan Ćurić pomoćni biskup đakovačko-osječki

 Június 30-án, kedden 19 órakor

 szabadkai Szent Teréz-székesegyház

A szentmise főcelebránsa msgr. Ivan Ćurić, đakovár-eszéki segédpüspök

Musicae Spirituales Conventus u Rumi

Večer baroknih majstora

Na Međunarodni dan glazbe, 21. lipnja, trio *Flamma* održao je koncert u crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi, u okviru projekta *Musicae Spirituales Conventus*, čiji su pokrovitelji Srijemska biskupija i Općina Ruma.

Duhovni ambijent

Župnik preč. **Josip Ivešić** kaže kako projekt *Musicae Spirituales Conventus* želi povezati glazbu i duhovnost, što je nekako i blisko jedno drugome, jer obje proizlaze iz srca:

»Ideja je rođena prošle godine, a kad smo vidjeli da je bila dobro prihvaćena i da smo uspjeli ostvariti ono što smo planirali, i ove godine nastavili smo s tim projektom, kojeg nastojimo u suradnji s Općinom Ruma ostvarivati kroz njihov natječaj za kulturu. Ove godine ponovno smo planirali nekoliko koncerata i ovaj današnji je prvi u nizu koncerata klasične, pa onda i duhovne glazbe, ovdje u

našoj crkvi. Smatram da je to doista jedan važan događaj iz razloga što ova crkva ima duboku povijest koja seže upravo u neko vrijeme kada su crkve i bile u određenom smislu čak i koncertne dvorane, smijemo kazati, jer su liturgije bile poput koncerata, svečane s puno instrumenata, s velikim brojem sudionika. A s druge strane, važan je i iz razloga što danas obilježavamo i Svjetski dan glazbe, te je odista lijepo da se upravo na ovaj dan u Rumi održi ovako značajan glazbeni događaj«, kazao je preč. Ivešić te dodao da je barokna muzika nešto što nemamo priliku baš često čuti.

Trio *Flamma*

Relativno nov ansambl na glazbenoj sceni Srbije, koga čine **Milica Sablić** (orgulje), **Milan Stančić** (bariton) i **Đorđe Milošević** (violončelo) posvetio se izvođenju glazbe iz doba baroka, uz osobenu interpretaciju i mnoštvo obrada originalnih djela baroka, koje ga približavaju uhu modernog slušatelja. Na koncertu u Rumi izveli su djela **Purcella**, **Bacha**, **Sammartinija** i **Händela**.

»Mi u Rumu rado dolazimo, u predivnu dvoranu crkve Uzvišenja svetog Križa i nosimo divne uspomene s prvog gostovanja. Trio *Flamma* dugo surađuje na različite načine i vremenom smo poželjeli raditi zajedno, a spaja nas barokna glazba, glazba starih majstora. Na autentičan način tumačimo glazbu koja je vijekovima iza nas. Najvažnija karakteristika baroka kao stila je kontrast, od totalnog mraka do totalnog svjetla. Za Rumu je izuzetno velika prednost što publika može slušati ovaj tip glazbe u autentičnom prostoru gdje se ova glazba izvodila prije 300 godina. Uvijek je nama glazbenicima bitno da imamo konekciju s publikom, jer to je ta jedna atmosfera koja se stvori na koncertu i to je ono što izvođenje uživo razlikuje od snimka«, rekao je glazbenik Đorđe Milošević.

Trio *Flamma* drugi put je osvojio srca publike u Rumi, ovog puta okupljene u izuzetno velikom broju, što svjedoči o činjenici da glazba govori univerzalnim jezikom i da dopire do slušatelja blagotvorno i ljekovito, poput duhovnosti s kojom je na koncertima u crkvi Uzvišenja svetog Križa i te kako tijesno povezana.

M. Mikolaci

Suradnja hrvatske zajednice i Katoličke crkve

Prigodom proslave Dana zajednice – Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića u prostorijama Subotičke biskupije održan je sastanak s delegacijom iz Hrvatske koja je ovim povodom boravila u Subotici.

Sastanku su nazočili zastupnik u Europskom parlamentu **Davor Ivo Stier**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Milan Bošnjak**, generalni kon-

ca NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić**, te kao domaćin biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** sa suradnicima.

Tema sastanka bila je dosadašnja suradnja između spomenutih institucija i ovdajšnje Crkve, te je bilo riječi o dosadašnjoj dobroj suradnji, ali i tome kako sve to unaprijediti.

»Proslavu Dana zajednice započeli smo dolaskom gostiju iz Hrvatske kod spomenika biskupu Ivanu Antunoviću, ali i susretom s biskupom Subotičke biskupije Franjom Fazekasom i predstavnicima biskupije. Sve ono što hrvatska zajednica ovdje radi, radi se u suradnji s Katoličkom

crkvom, a mi smo danas to i posvjedočili i razgovorali o budućim planovima. Budući da se puno toga financira iz Hrvatske, bilo preko Središnjeg državnog ureda ili preko prekograničnih projekata, svi smo svjesni da se tako pomaže naša Crkva, ali i opstojnost našega naroda na ovim prostorima«, rekla je Vojnić.

»Današnji susret u biskupiji bila je prilika da se i s biskupom Franjom Fazekasom razmijene informacije koje se tiču Crkve i hrvatske zajednice, kao i Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Svaki susret je prilika za razmjenu mišljenja. Ideja je puno, pa i planova, a nadamo se kako će se i u budućnosti ta suradnja nastaviti«, rekao je preč. **Ivica Ivanković Radak**.

Nakon sastanka dužnosnici su skupa s biskupom Fazekasom i svećenicima subotičkih župa obišli subotičku katedralu sv. Terezije Avilske gdje ih je dočekaao katedralni župnik mons. **Dragan Muharem** i podsjetio ih na bogatu povijest ovoga zdanja, koje još uvijek vapi za obnovom.

zul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**, šef kabineta predsjednice HNV-a **Marin Piuković**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako**, ravnatelj-

Vjeroučitelji na susretu u Đakovu

Vjeroučitelji Subotičke, Zrenjaninske i Srijemske biskupije sudjelovali su 20. lipnja na zajedničkom Danu vjeroučitelja koji je organizirala Đakovačko-osječka nadbiskupija u Đakovu. Prvi dio susreta odvijao se na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, gdje je bio pripremljen duhovni program, a potom je cijela skupina obišla đakovačku katedralu. Slijedilo je euharistijsko

slavlje koje je predvodio mons. **Đuro Hranić**, mjesni nadbiskup.

U godini franjevačkog jubileja svetu misu su slavili u franjevačkoj crkvi, gdje su mogli zadobiti potpuni oprost.

Na kraju programa vjeroučitelji Subotičke, Srijemske i Zrenjaninske biskupije pogledali su nadbiskupski dvor u pratnji i s objašnjenjem samog nadbiskupa Hranića.

Koncert za orgulje i flautu na Tekijama

U nedjelju, 21. lipnja, u Svetišću Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu održan je koncert za orgulje i flautu koji je okupio ljubitelje sakralne i klasične glazbe. Na koncertu su nastupile dvije petrovaradinske glazbenice – orguljašica **Vlasta Pokas Maestracci** i flautistica **Aleksandra Horvat**, objavila je Srijemska biskupija.

Program koncerta obuhvatio je djela Bacha, Mozarta, Masseneta, Fauréa, Chopina, Glucka i drugih skladatelja, pružajući publici raznolik presjek europske glazbene baštine od baroka do suvremenosti.

Publika je nastup umjetnica nagrađivala dugotrajnim pljeskom, potvrdivši kako ovakvi glazbeni susreti imaju posebno mjesto u kulturnom i duhovnom životu Petrovaradina i Srijemske biskupije.

Ovaj glazbeni događaj nastavak je ciklusa koncerata na povijesnim orguljama svetišta, a organiziran je uz potporu Srijemske biskupije.

H. R.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjek se boji patnje. U svome životu nastoji na razne načine izbjeći je. A kada ipak mora patiti, osjeća to kao neku nepravdu koja se sručila na njega. No, Kristov križ daje smisao svakoj našoj patnji te kršćanin na životne križeve ne može gledati kao na nepravdu koja mu se nanosi, već ih prihvaća ujedinjujući ih s patnjom svoga Spasitelja.

Kristov križ i naš križ

Isus je podnio velike patnje za spasenje nas ljudi, u korizmeno vrijeme malo više o tome razmišljamo i posvjećujemo veličinu Isusove žrtve. Ipak, kada prođe to vrijeme, sve manje razmišljamo o Kristovoj muci, nekako zaboravljamo njegovu žrtvu, a naš odnos s njim gradimo na stalnom traženju da nas neka muka zaobiđe. Ipak, to nije moguće, nema života bez križa. Ali razlika između vjernika i nevjernika je u tome vidimo li smisao svojih patnji i prihvaćamo li ih, ili ih gledamo samo kao neke te-rete i nepravde.

Isus ove nedjelje poručuje: »Tko ne uzme svoga križa i ne pođe za mnom, nije mene dostojan« (Mt 10,38). Biti Kristov učenik znači, poput njega, prigrliti svoj križ i hrabro ga nositi, iako križ znači i puno padova i boli, ipak uvijek ustati i nastaviti jer to je put do uskrsnuća. Prihvaćanje patnje za čovjeka je spasonosno, to je i prihvaćanje Božje volje. Nekada možemo prepoznati njezin smisao, nekada i ne, nekada će nam se taj smisao razotkriti u vječnosti. Ipak, uvijek treba prigrliti križ zagledan u Kristov i zahvaljivati Bogu na njegovoj volji.

Biti kršćanin znači nositi križ, osobito onaj koji dobijemo zbog imena Kristova. Isus je to najavio svojim učenicima. Znali su oni da će ih mnoge nevolje snaći jer su njegovi. I mi danas znamo da onaj koji slijedi Krista mora ići putem trpljenja, ali vjernik suvremenog doba to ne želi.

Tko ide za Kristom nosi križ

Krije svoju vjeru, drži je u privatnosti, kako ne bi zbog nje podnio neku patnju, koja je u razmjeri s Kristovim patnjama za nas neznatna. Kao i nekoć, Bog i danas od nas traži vjernost, ali vjernost u svakoj situaciji i na svakom mjestu. Ne možemo ga u javnosti zatajiti, a onda u privatnosti svoga doma moliti od njega blagoslov i zaštitu. I sami znamo da je to dvolično, da ili si s Bogom ili ne. Nema srednjeg puta. I tko se zasti-di Krista pred svijetom i Krist će se njega pred Ocem, poručuje nam naš Učitelj. A priznati Krista pred svijetom znači prigrliti križ koji ide uz to, prihvatiti sve posljedice koje može imati naše javno svjedočenje vjere.

Ljubav

Kao što prihvaćamo patnje za one koje volimo, tako trebamo posvjedočiti i ljubav prema Kristu te prihvatiti sve ono što u našoj sredini znači biti kršćanin. Ljubav je prihvaćanje križa, žrtva za druge i za Boga. Jer u kršćanstvu u pozadini svega stoji ljubav kojom Bog ljubi čovjeka i kojom čovjek uzvraća ljubeći Boga i bližnje. Isus nas ove nedjelje također podsjeća na ljubav, ali napominje da više od svega trebamo ljubiti njega. Nije to Božja sebičnost, nego pravi put ljubavi kako bismo i svoje bližnje mogli ljubiti bolje i više. Onaj tko ljubi Boga iznad svega, u susretu s Božjom ljubavlju mijenja se, postaje drukčiji, sličniji Bogu, sposoban ljubiti bližnje iskrom te božanske ljubavi s kojom se susreće. Tada postaje sposoban svoju ljubav očistiti od primjesa ljudskih nesavršenosti, od sebičnosti, ljubomore, zavisti... Ljubav koja u sebi nema Boga postaje sebična, zaprljana grijehom, gleda sebe i svoj interes, te prestaje biti prava ljubav, nego samo neki njezin privid. Prava ljubav je tamo gdje je Bog. Ona nosi križ, ali je ispunjena radošću i nesebičnim darivanjem.

Prezimena i brojnost zajednice u Borči

»Hrvati u Borči nisu se doselili kao celina na jedanput ovamo već pojedinačno, u razno doba, iz raznih krajeva bivše Austro-Ugarske. Nisu došli oni po svojoj molbi i dozvoli viših vlasti radi dobijanja zemlje, već su došli svojevoljno kao radnici radi zarade kore hleba«, napisao je banatski publicist Toša Iskruljev

Borča je primjer mjesta u kojemu je vjerski – katolički identitet povijesno bio daleko važniji i monolitniji od onog nacionalnog. Takvi fenomeni nisu rijetkost u sredinama gdje su katolici dugotrajna manjina, ali manjina koja je snažno prigrllila svoju vjeru, dijelom i zahvaljujući predanoj pastoralnoj skrbi u pretežno pravoslavnom okruženju. Kod borčanskih katolika oduvijek je bio snažan osjećaj da u odnosu na dominantno srp-

»Pohrvaćivanje« pod utjecajem srpske većine?

Borčanska »hrvatska priča« različita je od onih koje se mogu naći u drugim mjestima u Vojvodini, pa i u Banatu, gdje su Hrvati značajna manjina. Ilustrativan prozor u prošlost ove mikrozaednice ostavio je banatski publicist **Toša Iskruljev**. U svojem feljtonu *Kroz naš južni Banat* (objavljenom 1931. u *Jugoslovenskom dnevniku*) Iskruljev

iznosi tezu da su Hrvati u Borči »heterogenog etničkog podrijetla (mađarskog, njemačkog, slovačkog i dr.)« te da je za njihovo pohrvaćivanje, paradoksalno, zaslužna upravo srpska većina!

»Hrvati u Borči nisu se doselili kao celina na jedanput ovamo već pojedinačno, u razno doba, iz raznih krajeva bivše Austro-Ugarske. Nisu došli oni po svojoj molbi i dozvoli viših vlasti radi dobijanja zemlje, već su došli svojevoljno kao radnici radi zarade kore hleba. Kad su oni došli ovamo, nisu došli kao Hrvati već kao Mađžari, Nemci, Slovaci i tako dalje, koji su se u toku vremena potpuno posrbili među Srbima. Primili su oni srpski jezik, srpske običaje, nošnju i pesmu, a sve svoje ostavili i zaboravili. Ali kako ih je vera delila od Srba, to su oni, posrbljeni, ipak osećali da nisu u svemu ono što su ostali Srbi. Za razliku od Srba pravoslavne vere, nazovu se oni Šokcima, a danas se nazivaju Hrvatima«, bilježi Iskruljev.

Ipak, ovom se opisu mora dodati i nezaobilazna činjenica da su, bez obzira na ovakve asimilacijske tijekove, u Borči od prvih doseljavanja pa do danas u značajnom broju prisutne i obitelji izvorno hrvatskog etničkog podrijetla.

sko (a ranije i rumunjsko) stanovništvo čine identitetski poseban, odvojen entitet. Podizanje crkve Uzvišenja svetoga Križa 1905. godine taj je entitet dodatno učvrstilo i očuvalo sve do danas.

Staro groblje – otvorena knjiga borčanskih obitelji

Staro groblje u Borči otvorena je knjiga koja svjedoči o nazočnosti i raznolikosti ovdašnje katoličke, pa tako i hrvatske zajednice. Nalazi se unutar prostora koji zatvaraju današnje ulice Ratnih vojnih invalida i JNA i spada u »zatvorena« groblja koja više ne služe aktivno svrsi pokopa preminulih. Na njemu se, među grobovima pravoslavaca, može identificirati pedesetak grobova borčanskih katolika Hrvata. Dvije daleko najzastupljenije obitelji su Restak (deset grobnica u kojima su osobe koje su nosile ovo prezime), te Firez (osam grobnica). Za njima po brojnosti slijede grobnice obitelji Puc, Birghofer, Horvat, a više od jedne grobnice imaju i članovi obitelji Flanjak, Kolundžić, Mačaš, Nemet, Rister, Tomičić i Vuković. Po jedna grobnica pripada obiteljima: Bukovac, Cindrić, Curnić, Divić, Dragić, Filjak, Flanjak, Foljan, Jelić, Katić, Mataić, Miklič, Špalj, Vidaček i Žalac.

»Može se reći da su članovi obitelji koje se prezivaju Restak, među najbrojnijima od hrvatskih starosjedilaca, podrijetlom Hrvati, kao i za obitelj Flanjak, jedno od prvih hrvatskih prezimena u Borči. Na korijene druge po brojnosti (grobnice) obitelji Firez, koja se očito nekad zvala *Fűrés*, pokazuje značenje te riječi (mađarski – pila)«, navodi etnolog i istraživač podrijetla banatskih Hrvata **Dalibor Mergel**.

On dodaje kako su jedan od mogućih uzroka koji su pridonijeli primanju hrvatskog identiteta kod nekih borčanskih katolika bile bračne veze, primjerice s Hrvatima u susjednom Glogonju. U državnim maticama rođenih u rubrici »materinski jezik« pri rođenju djeteta **Antona Fireza** iz Borče i supruge **Roze**, rođ. **Šošarić** rodnom iz Glogonja, tako, upisan je hrvatski jezik.

Što govore imena i grobna arhitektura?

Pogled na Staro groblje, gdje grobovi Hrvata (oni s očuvanim nadgrobnicima) čine oko 5% ukupnog broja, otkriva i zanimljive onomastičke trendove. S obzirom na to da su na groblju očuvani spomenici osoba rođenih od kraja XIX. pa do šezdesetih godina XX. stoljeća, apsolutni hit u zajednici, poredana po učestalosti, bila su muška imena: Nikola, Miša, Paja, Ivan, Franja, Jozef, Luka i Steva, te ženska: Katica, Lenka, Roza, Ana, Anka, Marija, Jela, Tona i Kata. Središnje mjesto i svojevrsni vizualni centar groblja krasi visoko raspelo. Ono je postavljeno u samo srce parcele gdje su gusto koncentrirani grobovi Hrvata i ostalih katolika, a pretpostavlja se da ga je podigla obitelj Firez.

Zanimljiv je i kulturološki fenomen da borčanski Hrvati i katolici, kako na Starom groblju tako i na novom

groblju Zbeg, na svojim spomenicima nešto češće koriste ćirilicu nego latinicu, a nerijetko preuzimaju i kršćansku ornamentiku kakvu uobičajeno koriste pravoslavni Srbi, što svjedoči o dubokoj prožetosti s većinskim stanovništvom.

Tijekom XX. stoljeća broj izjašnjenih Hrvata u Borči na popisima je bio redovito troznamenast. Godine 1921. u naselju su živjela 143 Hrvata. Tada ih je bilo gotovo 11%, no udio se smanjivao budući da je ukupan broj stanovnika vrtoglavo rastao. Godine 1953. Hrvatima se izjasnilo 243 Borčana, 1961. – 238, 1971. – 277, a 1981. najviše – 333. Godine 1991. bilo je 275 Hrvata, a 2022. njih 232. To je prva godina kada je udio pao ispod 1%. Godine 2011. službeno je u Borči bilo 147 Hrvata, a 2022. njih 96 (0,18% Borčana). Na popisima 1961. i 1971. Hrvati su bili drugi narod po brojnosti u Borči, nakon Srba.

Noviji slojevi Hrvata

Ostatak Pančevačkog rita bilježi još skromnije brojke: posljednji popis pokazuje da u Padinskoj Skeli živi tek 11 Hrvata, a u Ovči svega 5. U ostalim okolnim naseljima broj se javno i ne iskazuje jer se radi o tek pojedinačnim slučajevima (jedan do dva stanovnika).

Ipak, na doseljavanje Hrvata u Borču, Padinsku Skelu i ostala naselja općine Palilula sjeverno od Dunava tijekom druge polovice XX. stoljeća upućuju i nadgrobnici na velikom, aktivnom groblju Zbeg (osnovanom 1996. godine). Iako su ovdje pokopani Hrvati znatno malobrojniji nego na Starom groblju, na vječni počinak tu su ispraćeni članovi obitelji: Bistrović, Bogdan, Čačija, Dudak, Gašpar, Dujmović, Foljan, Kitanović, Kolarević, Kolundžić, Krajnović, Lukavečki, Matoš, Matutinović, Medvidović, Nakić, Olujić, Papak, Peić, Posavec, Prgomet, Raić, Ratkajac, Rodeš, Šulj, Vujić, Vuković, Žalac i drugi, ostavljajući trajan biljeg o prisutnosti ove zajednice na lijevoj obali Dunava, u sjevernom, najisturenijem, banatskom dijelu teritorija glavnog grada Srbije.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 73, 26. lipnja 2004.

Hrvatska postala službenim kandidatom za članstvo u EU

Europsko vijeće odlučilo je 18. lipnja u Bruxellesu pro-maknuti Hrvatsku u službenog kandidata za članstvo u EU i zakazati otvaranje pristupnih pregovora početkom sljedeće godine. »Europsko vijeće odlučilo je da je Hrvatska zemlja kandidat za članstvo i da pristupni pregovori trebaju biti otvoreni. Europsko vijeće odlučilo je sazvati bilateralnu međuvladinu konferenciju s Hrvatskom početkom 2005. radi otpočinjanja pregovora«, stoji u zaključcima summita 25 šefova država ili vlada zemalja članica EU-a, koji su se prošlog četvrtka i petka okupili na summitu u Bruxellesu.

»Ne želim davati nikakve birokratske izjave, želim samo izraziti svoju sreću. To je najbolje za budućnost, počinjemo novu fazu zajedno – Komisija će raditi s Hrvatskom rame uz rame«, rekao je predsjednik Europske komisije *Romano Prodi* novinarima nakon donošenja odluke.

(Dušica Dulić)

Okrilje za somborske Hrvate

U protekle dvije godine jedino hrvatsko kulturno-umjetničko društvo u Somboru, HKUD »Vladimir Nazor«, uspješno je organiziralo brojne manifestacije i gostovanja, a svoj je svakodnevni rad uljepšalo vidnom rekonstrukcijom Hrvatskog doma koju je prošle godine samo hrvatska Vlada pomogla s 300.000 kuna.

Na Godišnjem saboru, koji je održan u nedjelju, 20. lipnja, kroz iscrpni izvještaj tajnika HKUD »Vladimir Na-

zor« *Zorana Čote* mogle su se čuti sve aktivnosti Društva u protekle dvije godine, opširnije o radu folklornog, dramskog, tamburaškog, likovnog odjela, te odjela za njegovanje kulture Hrvata (Bunjevaca i Šokaca). Čulo se kako je s radom prestala ritmička sekcija, te kako je u osnivanju informatička koja će biti osobito zanimljiva mlađim članovima Društva. Uređivački odbor lista »Mirosljub« u redovitom tiskanju ovoga lista sputavaju financijska sredstva, zbog kojih je u nekoliko slučajeva izlazio dvobroj. List najopširnije prati rad jedine hrvatske institucije u Somboru, te događaje vezane uz svetkovine Katoličke crkve.

(Dušica Dulić)

Prekogranična suradnja u Euroregiji Dunav-Drava-Sava

Agencija lokalne demokracije, nevladina udruga iz Osijeka, organizirala je jednodnevni posjet Subotici, 16. lipnja 2004. u sklopu projekta »Prekogranična suradnja u Euroregiji Dunav- Drava-Sava«.

Euroregija »Dunav-Drava-Sava« postoji nešto više od pet godina i kao takva registrirana je u Vijeću Europe, te su uspostavljene osnovne strukture i relacije za njeno funkcioniranje, što je utjecalo da se u međuvremenu znatno proširi. U cilju oživljavanja Euroregije Dunav-Drava-Sava intenzivirane su aktivnosti na relaciji raznih organizacija, grupa, institucija i pojedinačnih građana. Iskustva upućuju, da se tek kroz izgrađene mreže relacija može očekivati i veći broj zajedničkih projekata s ciljem bilo rješavanja konkretnih potreba građana, ili pokretanja razvojnih ideja na području Euroregije.

(L. S.)

Priopćenje za javnost Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke u osnivanju

Održana osnivačka skupština

Uredakciju »Hrvatske riječi« 21. lipnja Hrvatsko-bunjevačko-šokačka stranka u osnivanju uputila je priopćenje kojim se javnost obavještava, kako je 20. lipnja u amfiteatru Otvorenog sveučilišta održana osnivačka skupština ove stranke uz prisustvo 111 osnivača iz općina Subotica i Sombor. Usvojeni su osnovni ciljevi političkog

Skup bez novinara

Radi bolje informiranosti javnost treba istaknuti kako novinari nisu bili pozvani na ovaj skup te da sve podatke objavljuju na temelju materijala koji im je dostavljen od strane Inicijativnog odbora Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke.

djelovanja, Statut stranke i politički program predsjednika stranke. Za prvog predsjednika jednoglasno je izabran *Blaško Temunović*, a za potpredsjednika *Miroslav Pečerić*. Izabrano je devet članova Predsjedništva stranke, petnaest članova Glavnog odbora, pet članova Nadzornog odbora i tri člana Statutarne komisije. U priopćenju se između ostalog kaže, kako će se stranka početkom jeseni agresivno uključiti u predizborno kampanju za izbor vijećnika u svim općinama koje pokriva stranka, kao i za zastupnike u Skupštini Vojvodine i Republike Srbije, ukoliko izbori budu raspisani u tom periodu, te da će Zahtjev za upis u registar političkih stranaka biti podnjet tijekom sljedećih dana. Privremeno sjedište stranke je u Ulici Petefi Šandora 13«.

Blaško Temunović

Zaboravljeni dvorac sa srijemske ravnice

Dvorci i ljetnikovci Vojvodine nastajali su tijekom 18., 19. i početkom 20. stoljeća, te su stilovi gradnje ovih objekata različiti i pripadaju prijelaznom razdoblju od baroka do klasicizma. Bogatstvo graditeljskog, povijesnog, kulturnog, gospodarskog i turističkog naslijeđa zasnovano je na raznolikosti kulturnih dobara, u čemu dvorci i ljetnikovci Vojvodine, kao i njihovi parkovi, imaju posebno mjesto. Jedan od njih je i Višnjevac. Smješten je u ataru sela Veliki Radinci, između Srijemske Mitrovice i Rume, u blizini gotovo zaboravljenog zaseoka Erem.

Ljetnikovac Višnjevac izgrađen je 1903. godine prema projektu **Hermana Bolléa**, arhitekta češkog podrijetla, koji je djelovao na području tadašnje južne Austro-Ugarske. Ovaj poznati arhitekt s kraja 19. i početka 20. stoljeća ostavio je značajan graditeljski opus u Srijemu. Herman Bollé projektirao je ljetnikovac i radove izveo sa svojim majstorima kao luksuznu prizemnu obiteljsku zgradu za povremeni ili stalni boravak vlasnika.

Ljetnikovac Višnjevac pripadao je talijanskoj grofovskoj obitelji **Odescalchi**, jednoj iz niza plemićkih obitelji s velikim posjedima u Srijemu. Poslije Karlovačkog mira i nakon što su Turci protjerani, bečka carska kuća veliki dio Srijema dodijelila je obitelji Odescalchi. Vlastelinstvo Odescalchijevih obuhvaćalo je gornjosrijemsku regiju sa središtem u Iloku i donjosrijemsku regiju sa središtem u Irigu. Grof **Livio Odescalchi** i njegovi potomci u velikoj su mjeri zaslužni za razvoj vinske tradicije Srijema. Pisani izvori također ukazuju da je zahvaljujući obitelji Odescalchi 1826. godine osnovana prva vinarija u Erdeviku.

Propast Austro-Ugarskog Carstva dovela je obitelj kneževa Odescalchi do propasti. Iako su od bečkog dvora

dobili na dar gotovo cijeli Srijem, jer su vojno i novcem pomagali austrijskog cara **Leopolda II.** u vrijeme obrane ovih krajeva od Turaka, ipak su ljetnikovac morali dati kao zalag za kredite. Kasnije je, zbog duga, Zagrebačka banka odlučila prodati ga i namiriti svoja potraživanja.

Dvorac ima oko 800 četvornih metara površine pa, iako oronuo, i danas podsjeća na nekadašnji raskoš knezova. U vrijeme dok je pripadao obitelji Odescalchi, ovdje je bila i kolonija s dvadeset kuća biroša (značenje: najamni poljoprivredni radnik koji s obitelji živi na gospodarovu posjedu). Knez **Baltazar** ljetnikovac, gospodarske objekte i zemlju iznajmljivao je obitelji **Pheipther** iz Rume, koja je ovdje držala ergelu s 11 konja – punokrvnih arapskih kobila.

Poslije Prvog svjetskog rata dvorac je promijenio vlasnike, kupljen je od bogatih Srba, doseljenika iz sjeverne Baranje (koja je tada pripala Mađarskoj). Od 1927. godine polovinom ovog raskošnog ljetnikovca gospodari obitelj **Kovačević** iz Velikih Radinaca, koja ga je otkupila od tadašnje Zagrebačke banke, dok je drugu polovinu dvorca 1945. godine kupio **Mirko Bajić** iz Rume.

Za ovaj ljetnikovac danas uglavnom znaju samo mještani okolnih sela koji ponekad do njega navrate s okolnih njiva koje obrađuju. Nalazi se na kraju četiri kilometra dugog ljetnog puta. Velika je šteta da ovaj ljetnikovac u prirodnom okruženju srijemske ravnice i u blizini Fruške gore ostane skriven od očiju javnosti, da ostane još jedan u nizu zaboravljenih i usamljenih ljepota, bez oznake i putokaza.

M. M.

(izvor: <https://rumskizapisi.wordpress.com/2017/11/28/dvorac-zaboravljen-u-sremskoj-ravnici/>)

Risarske igre na Dužijanci malenih

Gotovo stotinu djece sudjelovalo je ove godine na *Risarskim igrama* u sklopu *Dužijance malenih* koje su održane na *Risarskom salašu* u Đurđinu. U programu su sudjelovali gosti – članovi KUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Ivankova, KUD-a *Sloga* iz *Retkovaca*, HBKUD-a *Lemeš* iz *Lemeša*, članovi dječje skupine folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*, kao i mali bandaš **Danilo Cvijanov** i mala bandašica **Marija Šabić**, te i drugi seoski mali bandaši i bandašice. Nakon igara djeca su imala i radionicu košenja žita, pletenja vijenaca od ivanjskog cvijeca i čišćenja žita.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesječnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Besplatne škole sporta tijekom ljeta za djecu predškolskog i školskog uzrasta

Sportski savez Subotice, uz podršku Grada, i ove godine tijekom ljetnih mjeseci, za vrijeme školskog raspusta, organizira besplatne škole sporta za djecu. Djeca će moći birati između 13 sportskih klubova i udruženja u gradu, prenosi portal subotica.com.

Cilj ovog programa je promocija zdravih stilova života, poticanje djece na redovnu fizičku aktivnost i upoznavanje sa sportovima kojima se mogu baviti i nakon završetka škola. Treninzi će se održavati u različitim terminima kako bi djeca mogla sudjelovati u više aktivnosti.

»Program će se realizirati tijekom srpnja i kolovoza, a najmlađi sugrađani imat će priliku potpuno besplatno upoznati se s različitim sportovima. Poseban značaj programa ogleda se u tome što omogućava djeci da kvalitetno provedu ljetni raspust, razvijaju motoričke sposobnosti, stječu nova prijateljstva i usvajaju vrijednosti koje sport promovira – disciplinu, odgovornost, timski duh i fer-plej. Djeca će se moći oprobati u plivanju, jedrenju, šahu, boksu, stolnom tenisu, američkom nogometu, jahanju, vaterpolu, mačevanju, vožnji rolera, judou, streličarstvu, atletici i trčanju«, ističu iz Sportskog saveza Subotice za subotica.com.

Dodatne informacije mogu se dobiti putem telefona 065/820-66-47 i 069/154-09-48 ili slanjem email-a na adresu Sportskog saveza Subotice – sekretar@sportski-savezsubotice.org.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 30. 6. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU Hrvatska riječ.

Ideje za punjenje jedra

Svima je već poznato da u stanu nemamo televizor, niti pratimo mnogo događanja jer smo previše anksiozni od pravca u kojem ide naše društvo i najlakše je obraniti se od svega negativnim ignoriranjem. To sve neće nestati i neke vijesti će naći načina da dopru do nas, ali bar smanjujemo naboj. Od vijesti koje su uspjele stići do nas je ona o sudaru jedrilice i katamarana u blizini Splita u kojem je život izgubilo četiri osobe. Jako volim jedrenje i dva puta smo jedrili baš tim vodama, ali sam oba puta komentirala da ne bih voljela biti tu u sezoni. Sezona je tek počela, ali su gužve i nesmotrenosti izgleda već nastupile.

No, nadam se da je ovim i kraj nesrećama na Jadranu, a ja se bacam u pretragu lijepih lokacija za jedrenje i tome posvećujem ovojtemu temu.

Prijedlozi, ako je po meni

Postoji nešto posebno u tom sporijem ritmu života, u jutarnjoj kavi na palubi i osjećaju da danas ne morate slijediti raspored, nego vjetar i vlastito raspoloženje. Upravo zato jedrenje posljednjih godina privlači sve više putnika. Ne morate biti iskusan jedriličar niti posjedovati vlastiti brod. Dovoljno je pronaći rutu koja vam odgovara i prepustiti se avanturi. Ako tražite inspiraciju, evo nekoliko prijedloga.

Dalmatinski klasici kao iskustveni prijedlog

Postoje mjesta koja se s razlogom uvijek iznova nalaze na popisima najboljih jedriličarskih ruta. Hvar, Vis i Korčula među njima su gotovo neizostavni. Između ovih otoka udaljenosti nisu velike, a svaki donosi potpuno drugačiji ugođaj. Hvar je živahan i elegantan, Vis opušten i pomalo tajanstven, dok Korčula osvaja kamenim ulicama i dugom poviješću. A između njih čekaju skrivene uvale u kojima se lako zaboravi na vrijeme. Jer, ne zaboravimo, jedrilicama su dostupne najljepše plaže.

Međunarodna iskustva

Ako želite produžiti sezonu i otisnuti se izvan Jadrana, Grčka je jedna od najpopularnijih opcija. Kikladi, Jonski otoci ili područje oko Lefkade nude idealnu kombinaciju slikovitih sela, tirkiznog mora i izvrsne hrane. Mnogi će reći da je upravo Grčka mjesto na kojem je najlakše zaljubiti se u jedrenje, a teško je ne složiti se kada vas svako jutro dočekuje nova uvala i drugačiji pogled.

Jedrenje ne mora nužno značiti ljeto i visoke temperature. Norveški fjordovi pružaju sasvim drukčije iskustvo. Strme stijene, slapovi i mala ribarska mjesta stvaraju krajolike koji više podsjećaju na filmske scene nego na stvarnost. Ovdje se ne dolazi zbog kupanja, nego zbog osjećaja da ste dio nečega veličanstvenog i divljeg.

Prijedlog za zimski bijeg

Dok Europa ulazi u zimu, Karibi ulaze u svoju najljepšu sezonu. Britanski Djevičanski Otoci, Grenadini ili Sveti Martin već desetljećima privlače zaljubljenike u jedra. Temperatura mora gotovo je savršena, vjetrovi su pouzdani, a dani prolaze između bijelih plaža i šarenih lučica. Nije teško razumjeti zašto mnogi upravo ovdje ostvaruju svoje jedriličarske snove.

Iako se o njoj govori manje nego o Grčkoj ili Hrvatskoj, turska obala posljednjih godina sve više osvaja jedriličare. Područje između Bodruma, Marmarisa i Göceka prepuno je mirnih zaljeva, antičkih lokaliteta i malih restorana u kojima se večera gotovo uz samo more. Spoj bogate povijesti i izvrsne gastronomije čini ovo područje jednom od najugodnijih jedriličarskih destinacija Mediterana.

Nije važno hoćete li se odlučiti za hrvatske otoke, grčke uvale ili norveške fjordove. Na moru se dani mjere drukčije. Nema žurbe, nema strogih planova, a najbolji trenuci često su oni neplanirani, kao što je kupanje u uvali koju niste imali na karti ili večera u konobi do koje se može doći samo brodom. I možda je baš zato jedrenje puno više od odmora. To je način putovanja koji nas podsjeća da ponekad vrijedi usporiti i pustiti da nas, barem nakratko, vodi vjetar.

G. K. M.

Svjetsko prvenstvo u nogometu (SAD, Meksiko i Kanada 2026.)

Zlatni »minimalac«

Nakon poraza protiv Engleske (2:4) u prvom susretu na 24. Svjetskom nogometnom prvenstvu koje se održava u zajedničkoj organizaciji SAD-a, Meksika i Kanade, reprezentacija Hrvatske odigrala je u utorak na srijedu (po srednjoeuropskom vremenu) iznimno važan susret protiv Paname u svojoj skupini L.

Neizražajno prvo poluvrijeme (0:0)

Izbornik **Dalić** odlučio se protiv Paname izvesti startnu postavu s kojom se želio vratiti na stari sustav (4-3-3), ukazavši ponovno puno povjerenje senatorima **Modri-**

ću (200. susret u nacionalnoj majici), **Perišiću** (155) i **Kovačiću** (115). Impresivne brojke, za svaku pohvalu i respekt, ali nažalost nisu ništa donijele u prevagi protiv realno najslabijeg suparnika u skupini. Jedini ozbiljniji pokušaj »ugroze« gola Paname imao je dalekometnim udarcem **Baturina**, ali nedovoljna snaga istog dala je prigodu protivničkom vrataru za sigurnu obranu.

I pobjednički nastavak

Uvidjevši kako njegova startna zamisao ne ide kako je zamislio skupa sa svojim stručnim stožerom, odmah na

Foto: HINA/ Zvonko KUCELIN

početku drugog poluvremena izbornik Dalić posegnuo je za prvim izmjenama. Igru su napustili **Gvardiol** i **Musa**, a na travnjak stadiona u Torontu utrčali su **Budimir** i **Kramarić**. I pogodio je... Nepunih deset minuta kasnije (54. minuta), najljepša akcija Hrvatske u kojoj su sudjelovali **Pašalić (Marco)** koji je petom uposlio utrčalog **Stanišića** na krilnu poziciju i na njegov idealan centaršut Budimir je pospremio loptu u praznu mrežu vratara **Mosquere**. Pao je zlatni pobjednički pogodak i vjerojatno osiguran plasman u izlučni dio daljnjeg natjecanja na Svjetskom prvenstvu. Jer tri osvojena boda trebala bi biti dostatna u konačnom poretku najbolje trećeplasiranih reprezentacija. Nastavak je donio još jednu stopostotnu šansu u kontri koju je istrčao odlični Pašalić (Marco), ali je »puno htio, ali malo napravio« neuspjelim pokušajem loba i potom dodatnim kiksom nakon odbijanca. Rezultatski gledano to je bilo sve, ali dovoljno za ostvarenje osnovnog zadatog cilja – pobjede i nužnog osvajanja bodova koji garantiraju nastavak sudjelovanja na mundialu. Na koncu su u igru ušli još i »rođaci« **Sučić, Petar** i **Luka** (umjesto Pašalića i Kovačića), te u finišu je slavljenika i kapetana

Modrića smijenio **Pašalić (Mario)**. Na radost svih Hrvata diljem svijeta, u ovoj besanoj noći s početka srijede 24. lipnja, *vatreni* su izdržali do kraja i zaslužno pobijedili.

Još odlučujući duel protiv Gane

Sutra, u subotu, 27. lipnja (23 sata), Hrvatsku očekuje posljednji susret u skupini L protiv Gane, koja je u ovom trenutku na drugom mjestu skupine s 4 osvojena boda. Svi oni kojima izbornik bude ukazao povjerenje za ovaj susret, od starta ili u nastavku, morat će izuzetno respektirati protivnika koji je uspio ostati neporažen protiv moćne Engleske (0:0) i uspio već nakon dva susreta, također, osigurati nastavak natjecanja nakon grupnog dijela. Pobjeda je, naravno, kao i uvijek imperativ, osobito jer donosi višu poziciju (vjerojatno drugo mjesto u skupini i možebitno potencijalno lakšeg protivnika u nastavku). Nakon uspjeha protiv Paname, zasigurno će biti lakše...

D. P.

POGLED S TRIBINA

Vanja Kopunović na SP

Uduhu tekućeg Svjetskog prvenstva u nogometu ovoga puta imamo specijalni mundialski *Pogled s tribina*. I to s tribina velelebnog SOFI stadiona u Los Angelesu, koji je ugostio susret skupine B u kome je reprezentacija Bosne i Hercegovine igrala protiv Švicarske (1:4). Našoj zamolbi za ovu SP ekskluzivu odazvao se mladi nogometaš **Vanja Kopunović** (sin nekadašnjeg glasovitog nogometaša **Aleksandra**) iz Subotice, student na Sveučilištu Kentucky. Pa evo malo njegovih dojмова: »Zahvaljujući obiteljskom prijatelju **Ninoslavu Milenkoviću** iz stručnog stožera reprezentacije BiH dobio sam na dar majicu i potpis njihove najveće zvijezde i mog nogometnog idola, legendarnog **Edina Džeke**. Za mene je sve to, uz nezaboravno prisustvo na tribinama, jedan fantastičan doživljaj koji ću pamtili cijeloga svog života. Nevjerojatno iskustvo, navijači i atmosfera SP-a, i sve to još u gradu kakav je Los Angeles«.

O Vanji smo, neposredno prije njegovog odlaska na studije u SAD, pisali na sportskim stranama *Hrvatske riječi*, a sada evo ga u ulozi našeg specijalnog izvještaja za rubriku *Pogled s tribina*. Isprva je bio na jednom manjem sveučilištu u Texasu, ali sada je napravio transfer na veći u Kentuckyju, gdje će nakon ljetnih ferija koje provodi kod prijatelja u Chicagu, nastaviti svoju visokoškolsku naobrazbu i nogometno college usavršavanje.

U nastavku ovog specijalnog *Pogleda* možemo već za naredni broj najaviti i sljedeći ekskluzivni SP pogled od još jednog specijalnog izvještaja koji je u pratnji i navijanju na susretima Hrvatske.

D. P.

Umotvorine

- * Najviše imaju reći oni koji najviše šute.
- * Opasno je vjerovati previše, kao i premalo.
- * S jakim se ne bori, s bogatim se ne sudi.

Vicevi, šale...

- Oprosti, malo mi je teško, ovo mi je prvi sastanak od kad sam se razveo.
- Kad si se razveo?
- Jutros...

Na starim televizorima zvuk smo vraćali tako što ga jednom opalimo šakom odozgo, a sliku udarcem sa strane. Pa nek' mi netko kaže da to tad nije bio touch screen.

Aforizmi

- * Jedan pas laje zbog nečega, ostalih 100 laju jer su čuli ovog jednog. Tako je i s ljudima.
- * Kad brod potone, ne pitaj zašto je more bilo duboko. Pitaj gdje je bila rupa.
- * Oni kojima nedostaje hrabrosti uvijek će pronaći filozofiju kojom će je opravdati.

Vremeplov – iz naše arhive

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti, Cres, 2016.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Sebičnog samo grob liči

Bio jedan čovik koji nikad nije znao šta je dosta. Za njegov čeljad ni volu nisu ravna. Tira i sebe i svakog, al dok ga iz pameti el iz kože ne istira. Ako je satro svu svoju čeljad, pa gladni i soparni pomrli svi osim jednog sina. Taj se otimo i otimo, a kad je poodrastao, pa vidio da se ocu iz šaka ne mož otet, a nit ga mož opametit, on skupio bulje pa u svit.

A otac se ljuto rasrdio.

– Za koga ja to hrnjam i kupim već njemu. A on sa mnom krmski. To je njegova fala – tuži se čovik i ni da čuje više za sina.

I sad zaprznio, pa još više kupi svaku mrvicu i na sve meće po sedam katanaca. Da mu je još trbu obisit na klin, e onda bi posto blažen, ako nije mogo. Prošlo vrime ko viter i jedared i on ostario. Nigdi nikog, pa se borme zaželio sina i počo ga tražit. Ko traži taj i nađe, pa mu i on ušo u trag i lipo ga zove kući.

Godine prošle, a da je rana bila zarasla bi, a ne da srdžba neće proć, pa sin dođe. Misli čovik, valjda se otac bar pod stare dane opametio kad vidi da pod crnu zemlju ni tako neće ništa ponet. Došo momak kući, a otac pokaziva sve blago. Obogatio se do zla boga! Tu su salaši, njive, vinogradi, silna marva, puni ambari i podrumi. Pokaziva otac sve to, al ni da čašu vode iznese sinu. Momak koliko je od puta ogladnio, al još više ožednio pa će jedared:

– Baćo, nemate Vi vina?

– Ja da nemam? – onaj će. – Puni podrumi. Od moje prve berbe, pa do posljednje imam sva vina, i još nenačeta – fali se on.

Sin ne bi fale već da ugasi žeđ, pa kad se otac još ni sad ne sića, a on njemu:

– Dobro, baćo, a kad ćete već načet tu burad?

– Kad mi dođe mili gost.

Sinu je bilo divana dosta. Okrene se i veli:

– E, moj baćo, kad je tako, a ja ću doć opet čim Vi oči sklopite.

Onda ću, al oma, doć, pa da načmem to vino.

– Ta zašto, sinko? – začudi se otac.

– Zato jel Vi za života nećete dočekat tako milog gosta čerez kojeg bi načeli Vaše tvrdovanje – kaže još momak i ode kako je i došo.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna

Bećarski poso, 2014.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Ista pripovijčka

Baka Janja divani kako kad dođe vrime prid Petrovo ide uvijek ista pripovijčka: »Čeljadi, niki dan gledim ono so-kočalo od televizije i ope ide, žito rodilo te žito ni rodilo. Te vidićemo kako će se pokazat. Al ono glavno a to j cina e to će mo vidit kako će it u svitu i di sve ni pa će mo onda nadesit cinu. I kako vidim ope ide pripovijčka da s paori bunu. A kolik se sićam oni s bunu svake godine uvo doba a kako s završi svi znamo. Gle čuda da uvijek od bune ništa ne bude. Uvik prođu isto. Ope ide ista pripovijčka da j cina žita ko prija maltene dvajst godina. Študiram, kako to mož? Di tu kvaka? Da j tako vala b svi propali odavno a ope kad bolje pogledješ mali pa-ora vala više i nema. Propali, poprođavali zemlju jel ju dali u najam. Tako j kako ja vidim nadesito i izračunato da ispadne da mali paori nemu hasnu a da s ostali sam oni što radu sto dvisto jutara zemlje i naviše. I sam sade Evča neka ope kazat da j to taka politika i da tako valja. Da drugojačije ne može«. Vidim, strina Evča jedva dočekala da ju baka Janja spomene: »Baš tako baka Janjo. Ako j tako svagdi u svitu zašto ne b bilo i kod nas. Ta nismo mi osim svita«. Bome vidim i baka Marica ima šta kazat: »Evča, Evča, tavno ti tvoje. Bođane ti tvojsa. Pa ako s već mali paori propali i ako će sade i veliki paori propast, pa ko ć bit onda paor? Ko će nas ranit? De ti to mene kaži? Al na poslitku će mo sve to mi kusat. Uvik priko naši leđi. Gle kolik i kakog dobiješ kruva za novce. Vekna po kile a cina kifla ko vekna. I ko j tu sade lud. Pa jel može dana-ske cina bilo čega bit ista ko prija dvajst godina. Pa to nema ni na misecu«. Baka Tonka divani kako j čula da u radnje ima paprike što j skoro osamsto dinara kila. Pokaziva kaka j velika pa se zasukiva i pokaziva do lakta. Divani: »Pa to nemož bit Gospo draga da j zdravo. Ta uvo doba tako štagod a cina bome da s uštineš da ne misliš da sanjaš«. »De Tonka i tis našla šta š sade divanit. Mi od žita a ti ošla u papriku. Neka pribacivat divan na drugo. Ko ima novaca i ko b se luksuziro kako s moderno kaže taj nek ide i nek vašari tu tvoju papriku«, baka Janja ju kori. Baka Manda će: »Čeljadi, glete ovo. Čula od dice da j jedna kugla sladoleda ko deset jaja. Ta ima u dućanu i jeftinijeg sladoleda al najslađi j sladoled iz oštije. I kašte sade kako može to bit?«. »Jesam ja ošla jel cili svit ošo? Evo i ti Mando skrećeš. Ko koga tira da jide te kugle. Ta nek kod kuće napravu sladoled. Dete vi kašte od žita«. Strina Evča s vala ponadala da j gotov divan od žita pa pribaciva na to kako s kajsije rodile. Al baka Janja s neda: »Čeljadi, tu ne tibi bit velike pameti. Bićemo mi sritni vala dok ide i ova pri-povijčka. Bićemo srićni dok i ti paori što s ostali budu naši jel kako vidim mal mal pa kogod sa strane povašari našu zemlju. Da ne bude na poslitku druga pripovijčka, da ostanemo brez paora a nuz put i brez zemlje«. Isapim u sebe: »Baš je mudra baka Janja. Stvarno mož bit kako ona kaže. Dok mi divanimo od žita, paora, paprike i sladoleda da s prominji pripovijčka pa nam i zemlja ode«.

U NEKOLIKO SLIKA

Nagrađeni učenici na Danu zajednice

Monoštorski riblji paprikaš

Na šestom *Festivalu tista* održanom 6. lipnja u okviru 31. *Baranjskog bećarca* u Topolju, sudjelovala je i ekipa KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora koja je za posjetitelje – ljubitelje jela s tradicijskim oblicima tjestenine kuhala riblji paprikaš s *rizancima*.

Kada je riječ o monoštorskom ribljem paprikašu, koji možda na prvi pogled liči na ostale »dunavske«, poput bezdanskog, somborskog ili apatinskog, mještani i kulinarski majstori i te kako prave razliku.

Od sastojaka se zasigurno razlikuje, odnosno ističe domaća mljevena paprika, no tu su i razlike u kulinarскоj tehnici, odnosu i izboru ribe, intenzitetu vatre i dr. Ne treba zaboraviti ni dobro odabrana drva za vatru pod kotlićem i specifičan šmek koji nijedna moderna kuhinja ne može u potpunosti iskopirati.

A od koga dobiti pravi i najbolji recept, nego od same majstorske ekipe (**Stipe Francuza i Marina Santoa**) s *Festivala tista*.

Sastojci:

- 3,6 l vode (monoštorske)
- 3 kg ribe (šaran i malo divlje – štika, som)
- 2 dl kuhane rajčice
- 3-4 glavice crnog luka
- 4-5 jušnih žlica mljevene paprike (monoštorske)
- sol po ukusu

Priprema:

U 3,6 litara vode ubaciti ribu (šarana) i uz to koje parče divlje ribe poput štuke ili soma. Dodati u to sitno nasjeckane 3-4 glavice crnog luka (ručno nasjeckanog, nikako blenderom) i soli po ukusu.

Kada proključa, dodati 4-5 jušnih žlica mljevene paprike (monoštorske) i 2 dl kuhane rajčice pa kuhati na jakoj vatri oko pola sata. Voda se više ne dolijeva, pa je važno na početku napraviti dobar odnos sastojaka kako paprikaš ne bi bio rijedak ili pregust.

Pod kotlićem je najbolje da se nađe meko suho drvo (crvena vrba ili topola), kako bi paprikaš jako i konstantno ključao.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO
☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**
☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primaran smo povišati cijenu pretplata. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ
 Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u
 Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**
 AD MS FIL Subotica
 IBAN: **RS35325960160000218862**
 NIU Hrvatska riječ
 Preradovićeve Tl, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«
 Preradovićeve Tl, 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:
 NOVI SAD 90,0 MHz
 SUBOTICA 90,7 MHz
 SOMBOR 95,7 MHz
 NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:
 Ured: 024/600-099
 Program: 024/600-011
 SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:
 Radio Marija Srbije
 Radio Maria play

www.radiomarija.rs

 [@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

 [@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom 011 44 22 009

ZAVJETNO ZAVIČAJNI DAN

**VAJSKA,
2. VII. 2026**

POZIVNICA

Poštovani,
srdačno Vas pozivamo na
Zavjetno zavičajni dan

PROGRAM:

- 🕒 17:00 sati – Sveta misa
- 🙏 Nakon mise procesija
s Gospinim kipom
- 🕒 19:00 sati – Kulturni program
u župnom dvorištu

NASTUPAJU:

- Veliki tamburaški orkestar
„Matija Gubec“ iz Rume
- Muška pjevačka skupina iz Gundinaca
- Folklorna skupina „Matija Gubec“ Ruma
- Dječja folklorno-dramska skupina
„Antun Sorgg“ Vajska
- Pučki pjesnik Meštar

Nakon kulturnog programa slijede
večera i zajedničko druženje
u Šokačkoj kući.

**Radujemo se Vašem dolasku i
zajedničkom slavlju u duhu vjere,
tradicije i zavičajne ljubavi!**

